

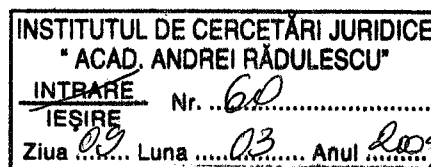
ACADEMIA ROMÂNĂ - INSTITUTUL DE CERCETĂRI JURIDICE -

CASA ACADEMIEI – Calea 13 Septembrie nr.13, sector 5, 050711 București; tel: (004)021/318.81.30;
fax: (004)021/ 318.24.53; e-mail:icj_juridic@yahoo.com; web: www.icj.ro

Dep. Secretariat teh.

pt. B.P.

Către

Biroul Permanent al Camerei Deputaților a Parlamentului României

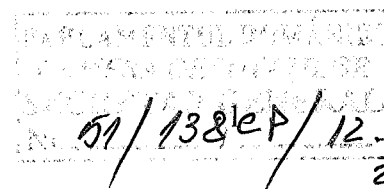
Parlamentul României
Camera Deputaților

Doamnă Președinte,

B.P. Nr. 215 din 13.03.2009

Întrucât pe ordinea de zi a Parlamentului figurează discutarea și aprobarea Proiectelor de Cod Penal și Cod de Procedură Penală, vă trimitem alăturat unele observații critice, sugestii și recomandări de modificare și îmbunătățire formulate de Institutul nostru și publicate deja în „Revista de drept penal” (nr.4/2007 și 1/2008 cu privire la proiectul de Cod Penal și în nr. 4/2008 cu privire la Proiectul de Cod de Procedură Penală), precum și cele care vor fi publicate în numerele următoare ale aceleiași reviste, în vederea documentării dumneavoastră.

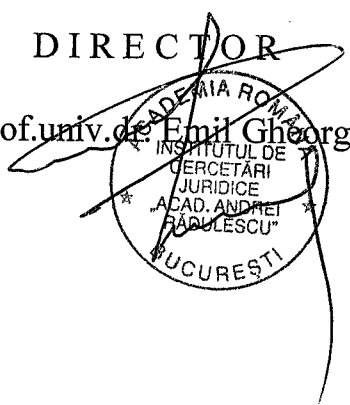
Aceste observații au fost comunicate la timp și Comisiilor de redactare a celor două proiecte.

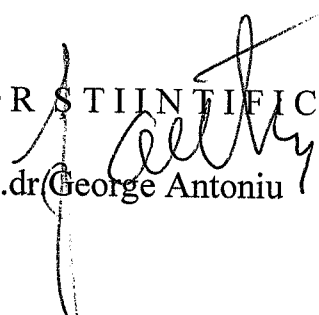
Întrucât cele două Proiecte ce vor fi supuse discuțiilor în Camere sunt de o importanță deosebită pentru societatea românească, ne exprimăm speranța că observațiile, sugestiile și recomandările Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române, singurul institut de acest fel din țară, reunind cei mai buni specialiști din domeniul dreptului, vor determina o atenție deosebită a membrilor Camerei în procesul de discutare și aprobare a Proiectelor celor două Coduri.

Totodată, vă rugăm să acceptați deosebite urări de bine în activitatea Dumneavoastră și a Camerei Deputaților a Parlamentului României.

DIRECTOR
prof.univ.dr. Emil Gheorghe Moroianu

DIRECTOR ȘTIINȚIFIC
prof.univ.dr. George Antoniu

OBSERVAȚII CRITICE ASUPRA PROIECTULUI DE COD DE PROCEDURĂ PENALĂ (IV)

Prof.univ.dr.George Antoniu

426. Recursul în casație. Instanța competentă. În concepția proiectului va exista o singură cale ordinară de atac (apelul) recursul devenind o cale extraordinară de atac (recursul în casație). Soluția proiectului ne apare judicioasă și compatibilă cu posibilitățile actuale ale justiției noastre. De acord cu soluția proiectului .

427. Hotărâri supuse recursului în casație. La al.1 avem rezerve asupra prevederii în sensul că nu pot fi atacate cu recurs în casație deciziile curților de apel prin care s-a dispus rejudecarea cauzei. După părerea noastră atât părțile cât și procurorul ar putea avea temei să combată asemenea hotărâri. Propun renunțarea la această dispoziție .

428. Termenul de declarare a recursului în casație. După părerea noastră acest termen ar trebui diferențiat, după cum este vorba de recursul în casație declarat de părți ori de procuror în favoare și care ar putea fi chiar de un an și recursul în casație în defavoare declarat de procuror și care ar putea dura 3 luni .

429. Declararea recursului în casație. Textul este corespunzător , în principiu. Avem rezerve asupra dispoziției din art.429 al.2 în sensul că avocatul poate declara recurs în casație numai cu încuviințarea scrisă a inculpatului . Avocatul ca reprezentant al inculpatului (ales sau din oficiu) ar putea declara

recurs și fără o încuviințare scrisă, suficient ca inculpatul să ceară avocatului să procedeze astfel. În rest, de acord cu textul .

430. Motivarea recursului în casație. De acord cu textul.

431. Cazurile în care se poate face recurs în casație. Textul este extrem de restrictiv, prezentând riscul să rămână definitive hotărâri care cuprind lipsuri serioase. Fiind o cale extraordinară de atac recursul în casație ar trebui să fie conceput mai larg și să cuprindă chiar vicii de probațiune (temeinicie). Stabilirea aleatorie a completului este o soluție discutabilă (a se vedea observațiile anterioare) .

432. Procedura de comunicare. De acord cu textul .

433. Textul este nou. Se creează o nouă fază în procedura judecării recursului în casație. Avem rezerve asupra acestei inovații. Instanța de recurs ar fi putut respinge ca tardivă sau ca inadmisibilă cererea de recurs fără a crea o structură nouă, deoarece constatarea acestor încălcări nu ar fi îngreunat activitatea completului de judecată. Respingerea ca nefondată cred că presupune o activitate mai complexă, deoarece se pun concluzii de părți care trebuie evaluate în ședință publică și nu în camera de consiliu .

Propun să se renunțe la această procedură. Nu cazurile de tardivitate, inadmisibilitate, retragerea recursului, creează greutatea instanței supreme ci dosarele multiple care ridică probleme de temeinicie și legalitate pe fondul lor. Or, aceste încălcări n-ar putea fi evaluate decât de complet în ședință publică. Degajarea instanței supreme de unele dosare presupune o regândire a competenței instanței supreme și nu crearea acestei noi structuri . Pe de altă parte ce înseamnă „vădit nefondată” și când o cauză se află în această situație pentru a fi exclusă de la o judecată în ședință publică?

434. Suspendarea executării. De acord cu textul.

435. Efectul devolutiv și limitele sale. Sunt reproduse prevederile art.385⁶ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

436. Efectul extensiv și limitele sale. Sunt reproduse prevederile art.385⁷ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

437. Neagravarea situației în propriul recurs. Sunt reproduse prevederile art.385⁸ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

438. Prezența părților și a procurorului. De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.385¹¹ c.pr.p. în vigoare.

439. Judecarea recursului. Sunt reproduse în parte prevederile art.385¹³ c.pr.p. în vigoare. Lipsește mențiunea deși este necesară că inculpatul are cel din urmă cuvântul (385¹³ al.3 c.pr.p. în vigoare). În rest de acord cu textul .

440. Verificarea hotărârii. Se reproduce numai al.2 din art.385¹⁴ în vigoare. Ar fi trebuit reprodus și alin.1 al art.385¹⁴ c.pr.p. în vigoare .

441. Soluțiile la judecata recursului în casație . Sunt reproduse unele din dispozițiile din art.385¹⁵ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

442. Desființarea hotărârii și conținutul deciziei. Sunt reproduse unele din dispozițiile din art.385¹⁷ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

443. Limitele judecății. Textul reproduce prevederile din art.385¹⁸ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

444. Procedura de rejudecare. Textul reproduce prevederile din art.385¹⁹ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

445. Revizuirea. Hotărârile supuse revizuirii. Sunt reproduse prevederile art.393 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

446. Cazurile de revizuire. Textul reproduce în esență prevederile din art.394 c.pr.p. în vigoare (cu unele stilizări) la care s-au mai adăugat noi dispoziții. De acord cu textul .

447. Dovedirea unor cazuri de revizuire. Sunt reproduse în esență prevederile art.395 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

448. Persoanele care pot cere revizuirea. Sunt reproduse în esență prevederile art.396 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

449. Cererea de revizuire. Sunt reproduse în esență prevederile art.397 c.pr.p. în vigoare cu excepția mențiunii după care cererea de revizuire se adresează instanței și nu procurorului că în prezent. De acord cu textul .
450. Termenul de introducere a cererii. Sunt reproduse în esență prevederile art.398 c.pr.p. în vigoare .
451. Instanța competentă. Sunt reproduse prevederile art.405 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.
452. Măsuri pregătitoare. Sunt reproduse prevederile din art.402 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
453. Admiterea în principiu. Sunt reproduse prevederile art.403 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
454. Măsurile care pot fi luate după admiterea în principiu. Textul reproduce în esență prevederile art.404¹ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.
455. Rejudecarea. Se reproduc în esență prevederile art.405 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
456. Soluțiile după rejudecare. Sunt reproduse în esență prevederile art.406 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
457. Calea de atac. Sunt reproduse prevederile art.407 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
458. Efectele respingerii cererii de revizuire. Text nou. De acord cu textul.
459. Revizuirea în cazul hotărârilor Curții Europene a Drepturilor Omului. Sunt reproduse prevederile art.408¹ c.pr.p. De acord cu textul .
460. Redeschiderea procesului penal în cazul judecării în lipsă a persoanei condamnate. Text nou. De acord cu textul .
461. Cererea de redeschidere a procesului penal. Text nou. De acord cu textul .
462. Măsuri premergătoare. Text nou. De acord cu textul .
463. Admiterea în principiu. Text nou. De acord cu textul .
464. Rejudecarea cauzei. Text nou. De acord cu textul .

465. Recursul în interesul legii. Textul reproduce în esență prevederile art.414² c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

466. Judecarea recursului în interesul legii. Text nou. Sunt reproduse în esență prevederile art.414² al.2 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

467. Conținutul hotărârii și efectele ei. Se reproduc în esență prevederile art.414² al.3 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

468. Titularii acordului de recunoaștere a vinovăției și limitele acestuia. Text nou. Ar trebui adpugată ideea că recunoașterea vinovăției are în vedere fapta pentru care există probe certe administrate până în momentul acordului. Trebuie evitat ca prin acest acord inculpatul să se recunoască vinovat pentru o faptă mult mai puțin gravă decât aceea în raport cu care există probe la dosar . De acord cu textul .

469. Obiectul acordului de recunoaștere a vinovăției. De acord cu textul în forma prevăzută la art.468 din proiect .

470. Condițiile încheierii acordului de vinovăție. De acord cu textul .

471. Forma acordului de vinovăție. De acord cu textul .

472. Conținutul acordului de recunoaștere a vinovăției. De acord cu textul.

473. Sesizarea instanței cu acordul de recunoaștere a vinovăției. De acord cu textul .

474. Procedura în fața instanței. Avem rezerve că în fața instanței va exista o procedură necontradictorie. S-ar putea ca cei prezenți să aibe păreri diferite asupra conținutului acordului .

475. Soluțiile instanței. Dacă instanța admite acordul și în mod obligatoriu aplică inculpatului o pedeapsă egală cu aceea pe care a cerut-o procurorul înseamnă că instanța nu mai are rol principal (deși ne aflăm în faza de judecată) ci procurorul, instanța având numai rolul de anexă a procurorului. Ca atare negocierea și fixarea condițiilor acordului o face procurorul și nu instanța care trebuie să pronunțe o hotărâre prin sentință, hotărâre cu caracter definitiv.

Cred că textul ar trebui conceput altfel; negocierea va avea loc între inculpat și procuror însă rezultatul negocierii va fi prezentat instanței de judecată. Acesta alege una din soluțiile negociate, putând chiar să respingă sugestiile părților și să trimită dosarul în vederea continuării urmăririi penale .

În fața instanței de judecată părțile își prezintă concluziile asupra acordului și asupra acestora instanța deliberează putând pronunța orice soluție (chiar de respingere a acordului cu toate că ar fi îndeplinite condițiile de formă ale acestuia). Instanța poate să sesizeze că pretinsul acord de recunoaștere a vinovăției este un „aranjament” între participanții la infracțiune pentru a ascunde fapte mai grave sau pentru a ascunde pe adevăratul făptuitor .

Posibilitatea unor păreri diferite ale părților în fața instanței face ca procedura să devină contradictorie. Compromisul judiciar sub forma recunoașterii acordului de vinovăție nu ar putea fi conceput ca un instrument de ascundere a adevărului ci ca o posibilitate de a evita prelungirea procesului atunci când adevăratul vinovat este identificat în mare măsură prin probele deja administrate .

476. Soluționarea acțiunii civile. Acordul asupra vinovăției poate fi însoțit și de un acord de mediere asupra acțiunii civile sau nu poate fi vorba și de un asemenea acord, instanța dispunând disjungerea acțiunii civile și trimiterea ei spre soluționare la instanța civilă. De acord cu textul .

477. Cuprinsul sentinței. Lipsește mențiunea despre acordul de mediere asupra acțiunii civile .

478. Calea de atac. De acord asupra textului .

479. Infracțiunea flagrantă. Sunt reproduse în esență prevederile din art.465 c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de făptuitor (ca în prezent); ce sunt organele de ordine publică și de siguranță națională?

Avem rezerve și asupra expresiei „suspiciune rezonabilă”. Când o suspiciune este rezonabilă? De ce nu s-a reprodus formularea din textul în vigoare? Propun revenirea la textul și legea procesuală actuală .

480. Cazuri de aplicare a procedurii speciale. Textul este mai clar decât cel din prezent și mai concis. De acord cu textul .

481. Constatarea infracțiunii flagrante. Textul din legea procesuală actuală este mai clar și mai complet decât cel din proiect. Propun reproducerea textului din art.467 c.pr.p. în vigoare .

482. Reținerea suspectului (învinuitului). Textul din proiect prevede ca o măsură facultativă reținerea învinuitului pe când în legea procesuală în vigoare reținerea este obligatorie. Soluția proiectului ni se pare mai corectă deoarece pot fi și cazuri când nu se impune reținerea suspectului (a făptuitorului) . Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit .

483. Verificarea lucrărilor de urmărire penală. Avem rezerve asupra noțiunii de suspect în loc de învinuit. De acord cu textul .

484. Sesizarea instanței. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit. De acord cu textul .

485. Instanța competentă. Textul reproduce prevederile din art.471 al.1 c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve și cu privire la folosirea noțiunii de cameră preliminară. Observăm că în acest caz instanța preia atribuțiile camerei preliminare. De ce n-ar putea prelua în toate cazurile? .

486. Măsură premergătoare. Sunt reproduse prevederile al.1, 2 și 3 din art.472 c.pr.p. în vigoare. În loc de persoană vătămată trebuie trecute părți vătămate (ca în prezent). În rest de acord cu textul .

487. Judecata în primă instanță. Se reproduc în esență prevederile din art. 483 c.pr.p. în vigoare. Al.1 este însă mai complet formulat în prezent decât în proiect. Propun să se reproducă integral textul art.473 c.pr.p. în vigoare .

488. Hotărârea instanței. Textul din proiect este extrem de eliptic mai complet este textul art.475 din legea procesual penală în vigoare. Propun reproducerea acestui text .

489. Acțiunea civilă. Sunt reproduse prevederile art.476 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

490. Apelul. Sunt reproduse în esență prevederile art.477 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

491. Cazul infracțiunilor concurente, indivizibile și conexe. Textul reproduce prevederile art.478 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

492. Cazul când nu se aplică procedura specială .Sunt reproduse prevederile din art.492 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

493. Procedura privind tragerea la răspundere penală a persoanei juridice. Dispoziții generale. Sunt reproduse în esență prevederile art.479 c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de cameră preliminară. În rest, de acord cu textul .

494. Obiectul acțiunii penale. Sunt reproduse prevederile din art.479² al.1 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

495. Textul reproduce prevederile art.479² al.2,3,4,5 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

496. Locul de citare a persoanei juridice. Sunt reproduse prevederile din art.479⁴ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

497. Măsuri preventive. Sunt reproduse în esență prevederile din art.479⁵ c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător pentru drepturi și libertăți. În rest de acord cu textul .

498. Măsurile asiguratorii . sunt reproduse prevederile din art.479⁶ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

499. Procedura de informare. Sunt reproduse prevederile din art.479⁷ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

500. Interzicerea fuziunii, a divizării, a reducerii capitalului social, a dizolvării sau lichidării. Sunt reproduse prevederile din art.479⁸ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

501. Punerea în executare a amenzii. Sunt reproduse prevederile art.479⁹ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

502. Punerea în executare a pedepsei complementare a dizolvării persoanei juridice. Sunt reproduse prevederile art.479¹⁰ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

503. Punerea în executare a pedepsei complementare a suspendării activității persoanei juridice. Sunt reproduse prevederile art.479¹¹ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

504. Punerea în executare a pedepsei complementare a închiderii unor puncte de lucru a persoanei juridice. Sunt reproduse prevederile art.479¹³ c.pr.p. De acord cu textul .

505. Punerea în executare a pedepsei complementare a interzicerii persoanei juridice de a participa la achizițiile publice. Sunt reproduse prevederile art.479¹² c.pr.p. De acord cu textul .

506. Punerea în executare a pedepsei complementare a afișării sau publicării hotărârii de condamnare. Sunt reproduse prevederile art.479¹⁴ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

507. Supravegherea executării pedepselor complementare aplicate persoanelor juridice. Sunt reproduse prevederile art.479¹⁵ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

508. Procedura în cazurile cu infractori minori. Dispoziții generale. Sunt reproduse prevederile art.480 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

509. Persoanele chemate la organul de urmărire penală. Sunt reproduse în esență prevederile art.481 c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit. În rest de acord cu textul .

510. Referatele de evaluare a minorului. Textul reproduce în esență prevederile art.482 c.pr.p. în vigoare cu unele modificări. Dacă instanța are obligația să dispună efectuarea referatului de evaluare (al.2) iar referatul trebuie să conțină propuneri motivate cu privire la măsurile educative ce pot fi luate față de minor s-ar putea desprinde concluzia că instanța devine o simplă anexă a serviciului de probațiune deoarece soluția va fi dată prin raportul de evaluare.

Pentru a nu se desprinde o asemenea concluzie greșită, ar trebui completat textul din proiect ca o dispoziție prin care să se sublinieze că instanța pronunță soluția pe baza examinării tuturor probelor din dosar inclusiv pe baza concluziilor raportului de evaluare însă nu este obligat să adopte automat concluziile raportului de evaluare putând să ajungă și la concluzii diferite de acesta .

511. Compunerea instanței. Textul reproduce prevederile art.483 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

512. Persoana chemată la judecarea minorului. Textul reproduce în esență prevederile art.484 c.pr.p. în vigoare. După alin.2 din proiect ar trebui inserat un nou alineat în care să se prevadă că instanța poate cita și alte persoane a căror prezență este considerată necesară de către instanță. Așa de pildă ar putea fi citați profesorul diriginte sau alt profesor din școala urmată de minor și care cunosc bine activitatea și persoana minorului. Tot astfel ar putea fi citat un vecin, o cunoștință a minorului ori a părinților acestuia etc. În rest de acord cu textul .

513. Desfășurarea judecății. Textul reproduce în esență prevederile art.485 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

514. Inculpați minori cu majori. Textul reproduce în esență prevederile art.486 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

515. Punerea în executare a măsurilor educative neprivative de libertate. Textul reproduce în esență prevederile art.487 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

516. Prelungirea sau înlocuirea măsurilor educative neprivative de libertate. Textul reproduce în esență prevederile art.491 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

517. Punerea în executare a internării într-un centru educativ. Textul reproduce în esență prevederile art.490 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

518. Punerea în executare a internării într-un centru de detenție . Text nou. De acord cu textul .

519. Schimbări privind măsura educativă a internării într-un centru educativ. Text nou. De acord cu textul .

520. Schimbări privind măsura educativă a internării într-un centru de detenție. Text nou. De acord cu textul .

521. Schimbarea regimului de executare. Textul este nou. De acord cu textul .

522. Amânarea sau intreruperea executării măsurilor privative de libertate. Textul reproduce prevederile art.491 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

523. Dispoziții privind apelul. Textul reproduce în esență prevederile art.493 din c.pr.p. în vigoare. De acord asupra textului .

524. Darea în urmărire. Textul reproduce prevederile art.493 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

525. Urmărirea. Textul reproduce prevederile art.493² c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

526. Activități ce pot fi efectuate în procedura urmăririi. Textul reproduce în esență prevederile art.493³ c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător de drepturi și libertăți. În rest de acord cu textul.

527. Supravegherea tehnică în procedura dării în urmărire. Sunt reproduse în esență prevederile art.493⁴ mult comprimate. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător de drepturi și libertăți. În rest de acord cu textul .

528. Monitorizarea tranzacțiilor financiare și dezvăluirea datelor financiare. Textul reproduce în esență prevederile art.493⁶ c.pr.p. în vigoare.

Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător de drepturi și libertăți. În rest de acord cu textul.

529. Revocarea urmăririi. Sunt reproduse prevederile art.493⁷ c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător de drepturi și libertăți. În rest de acord cu textul.

530. Reabilitarea. Text nou. De acord cu textul.

531. Reabilitarea de drept. Text nou. De acord cu textul.

532. Reabilitarea judecătorească. Textul reproduce prevederile art.494 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

533. Cererea de reabilitare. Textul reproduce prevederile art.495 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

534. Măsuri premergătoare. Textul reproduce prevederile art.496 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

535. Respingerea cererii pentru lipsa condițiilor de formă și fond. Textul reproduce prevederile art.497 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul. Denumirea textului ar trebui să se refere numai la condițiile de formă (ca în prezent) nu și la cele de fond.

536. Soluționarea cererii. Sunt reproduse parțial dispozițiile din art.498 c.pr.p. în vigoare. Aceste dispoziții sunt mai complete. Propun să se reproducă integral art.498 c.pr.p. în vigoare la care să se adauge și al.2 din textul proiectului (art.536).

537. Situații privind dispozițiile civile. Sunt reproduse prevederile art.499 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

538. Apelul. Se reproduc prevederile din art.501 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

539. Anularea reabilitării. Textul reproduce în esență prevederile art.503 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

540. Mențiuni despre reabilitare. Textul reproduce prevederile art.502 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

541. Dreptul la repararea pagubelor în caz de eroare judiciară. Text nou. De acord cu textul .

542. Dreptul la repararea pagubei în cazul privării nelegale de libertate. Textul reproduce în esență prevederile art.504 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător de drepturi și libertăți și judecător de cameră preliminară .

543. Felul și întinderea reparației. Textul reproduce prevederile art.505 c.pr.p. în vigoare. Textul în vigoare se referă și la cel căruia i-a fost restrânsă libertatea. Propunem să se introducă și o atare persoană printre beneficiarii despăgubirilor. În rest de acord cu textul .

544. Acțiunea pentru repararea pagubelor. Textul din proiect reproduce prevederile art.506 c.pr.p. din proiect. De acord cu textul .

545. Acțiunea în regres. Textul din proiect reproduce în esență prevederile art.507 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

546. Constatarea dispariției dosarului sau înscrisului. Textul din proiect reproduce prevederile art.508 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

547. Obiectul procedurii speciale. Textul reproduce în esență prevederile art.509 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

548. Competența în cazul înlocuirii sau reconstituirii. Textul reproduce prevederile art.510 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

549. Înlocuirea înscrisului. Textul din proiect reproduce prevederile art.511 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

550. Reconstituirea înscrisului sau dosarului. Textul reproduce cu unele modificări neesențiale prevederile art.512 c.pr.p. în vigoare. De acord asupra textului .

551. Dispoziții privind asistența judiciară internațională. Textul reproduce în esență prevederile art.513 c.pr.p. De acord cu textul proiectului .

552. Executarea dispozițiilor civile dintr-o hotărâre judecătorească penală străină. Textul reproduce prevederile art.522 c.pr.p. în vigoare. De acord cu proiectul .

553. Hotărâri executorii. Textul reproduce prevederile art.415 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul proiectului .

554. Rămânerea definitivă a hotărârii primei instanțe. Textul reproduce prevederile art.416 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

555. Rămânerea definitivă a hotărârii instanței de apel. Textul reproduce în esență prevederile art.416¹ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

556. Instanța de executare. Textul reproduce prevederile art.418 c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător de drepturi și libertăți și judecător de cameră preliminară. În rest de acord cu textul .

557. Judecătorul delegat cu executarea. Textul reproduce prevederile art.419 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

558. Punerea în executare a pedepsei închisorii sau a detențiunii pe viață și a pedepsei accesorii. Textul reproduce prevederile art.420 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

559. Trimiterea spre executare a mandatului. Textul reproduce prevederile art.421 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

560. Executarea mandatului de executare a pedepsei și a ordinului de interdicere de a părăsi țara. Textul reproduce prevederile art.422 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

561. Obiecții privind identitatea. Textul reproduce în esență prevederile art.423 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

562. Încunoștiințarea despre arestarea în vederea executării mandatului. Text nou. De acord cu textul .

563. Punerea în executare a amenzii penale. Textul reproduce prevederile art.425 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

564. Înlocuirea pedepsei amenzii cu prestarea unei munci în folosul comunității. Text nou. De acord cu textul .

565. Înlocuirea pedepsei muncii^v în folosul comunității, cu închisoarea. Text nou. De acord cu textul .

566. Interzicerea exercitării unor drepturi. Textul reproduce prevederile art.426 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

567. Interzicerea străinului de a se afla pe teritoriului României. Textul reproduce prevederile art.438 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

568. Degradarea militară. Textul reproduce în esență prevederile art.427 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

569. Afișarea sau publicarea hotărârii de condamnare. Text nou. De acord cu textul .

570. Obligarea la tratament medical. Textul reproduce în esență (mai puțin alin.1¹ din text introdus prin Legea 356/2006) prevederile art. 429 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul din proiect.

571. Obligații în legătură cu tratamentul medical. Textul reproduce în esență prevederile art.430 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

572. Înlocuirea obligării la tratament medical. Textul reproduce prevederile art.431 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

573. Internarea medicală. Textul reproduce în esență prevederile art.432 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

574. Obligații în legătură cu internarea medicală. Textul reproduce prevederile art.433 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

575. Menținerea, înlocuirea sau încetarea măsurii internării medicale. Textul reproduce prevederile art.434 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

576. Măsuri de siguranță provizorii. Textul reproduce prevederile art.435 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

577. Interzicerea exercitării dreptului de a ocupa o funcție sau de a exercita o profesie, meserie ori o altă activitate. Textul reproduce în esență prevederile art.436 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

578. Executarea confiscării speciale și a confiscării extinse. Textul reproduce în esență prevederile art.439 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

579. Avertismentul. Executarea măsurii. Text nou. De acord cu textul .

580. Măsurile și obligațiile impuse de instanță. Text nou. De acord cu textul .

581. Executarea amenzilor judiciare. Textul reproduce prevederile art.442 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

582. Cheltuielile judiciare avansate de stat. Textul reproduce în esență prevederile art.443 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

583. Restituirea bunurilor și verificarea celor neridicate. Textul reproduce în esență prevederile art.444 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

584. Înscrierile declarate false. Textul reproduce în esență prevederile art.445 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

585. Despăgubirile civile și cheltuielile judiciare . Textul reproduce prevederile art.446 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

586. Revocarea sau anularea suspendării executării pedepsei. Textul reproduce prevederile art.447 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

587. Revocarea sau anularea amânării aplicării pedepsei. Text nou . De acord cu textul.

588. Înlocuirea pedepsei detențiunii pe viață. Textul reproduce prevederile art.447 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

589. Alte modificări de pedepse. Textul reproduce prevederile art.449 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

590. Înlocuirea pedepsei amenzii cu închisoarea. Textul reproduce în esență prevederile art.449¹ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

591. ~~Retinerea condiționată.~~ Textul reproduce în esență prevederile art.450 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul mai puțin cu introducerea căii de atac a contestației în loc de apel (în prezent calea de atac este recursul).

592. ~~Anularea și revocarea liberării condiționate*~~ Text nou. De acord cu textul .

593. Cazurile de amânare a executării pedepsei. Textul reproduce în esență prevederile art.453 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul, mai puțin cu introducerea căii de atac a contestației în loc de apel (în proiect calea de atac este recursul). De asemenea avem rezerve asupra nereproducerii* pct.c din art.453 c.pr.p. în vigoare (amânarea din cauza unor împrejurări speciale). Asemenea împrejurări se pot ivi justificându-se amânarea executării pedepsei .

594. Obligațiile condamnatului în cazul amânării executării pedepsei. Textul reproduce în esență prevederile art.453¹ c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

595. Instanța competentă. Textul reproduce prevederile art.454 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

596. Cazurile de întrerupere. Textul reproduce prevederile art.455 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

597. Instanța competentă. Textul reproduce în esență prevederile art.456 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

598. Evidența întreruperii executării pedepsei. Textul reproduce prevederile art.457 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

599. Intervenția unei legi noi. Textul reproduce prevederile art.458 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

600. Amnistia și grațierea. Textul reproduce prevederile art.459 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

601. Procedura la instanța de executare. Textul reproduce prevederile art.460 c.pr.p. în vigoare. Al.2 și al.8 al textului par să se contrazică. Se folosește

noțiunea de stare de detenție și aceea de stare de deținere în același text. În rest de acord cu textul .

602. Contestația la executare. Textul reproduce prevederile art.461 c.pr.p. în vigoare. La lit. d s-a omis fraza „precum și orice alt incident ivit în cursul executării”. În rest de acord cu textul .

603. Rezolvarea contestației. Textul reproduce în esență prevederile art.462 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

604. Contestația privitoare la dispozițiile civile. Textul reproduce prevederile art.463 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

605. Contestația privitoare la amenzile judiciare. Textul reproduce prevederile art.464 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

606. Termeni explicați în codul penal. Textul reproduce prevederile art.523 c.pr.p. De acord cu textul .

607. Intrarea în vigoare. Text nou. De acord cu textul .

OBSERVAȚII LA PROIECTUL NOULUI COD DE PROCEDURĂ PENALĂ (III)

prof.univ.dr. George Antoniu

258. Citarea. Textul de proiect este mai complet și ține seama de mijloacele moderne de comunicare și de transmitere a citației. Alin.8 trimite la al.6 din text însă nu este clară această trimitere deoarece al.6 se referă la minor. Se pare că este o eroare în text.

259. Conținutul citației. Textul este în mare parte corespunzător: sunt reproduse în esență prevederile din art.176 c.pr.p. în vigoare. De revăzut textul literei „c” din art.259 din proiect. Ultima propoziție care începe cu „orice alte date” ar trebui să reprezinte un alineat nou deoarece se referă la întreg textul și nu numai la ultima parte (când adresa este într-o comună). A se vedea exprimarea din legea în vigoare care este mai corectă sub acest aspect .

Alin.2 din art.259 din proiect nu figurează și în codul de procedură în vigoare. Nici doctrina nici jurisprudența nu a solicitat introducerea unui asemenea text. Nici nu este bine să se dea amănunte asupra situației juridice a celui citat deoarece aceasta nu are nici o relevanță în raport cu scopul citării .

260. Textul art.260 din proiect reproduce în esență prevederile art.177 din c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit.

261. Înmânarea citației. Sunt reproduse prevederile art.178 din c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit .

262. Textul reproduce în esență prevederile art.179 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

263. Textul reproduce prevederile art.181 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

264. Text nou. De acord cu textul .

265. Se reproduc prevederile art.182 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul proiectului.

266. Mandatul de aducere. Textul din proiect este excesiv de lung (12 alineate față de 4 alineate ale textului în vigoare). Avem rezerve față de folosirea noțiunilor de judecător pentru drepturi și libertăți, suspect .

267. Executarea mandatului de aducere. De acord cu textul mai puțin cu modul de exprimare și cu folosirea noțiunii de judecător de drepturi și libertăți. Se reproduc unele din soluțiile de reglementare din art.184 c.pr.p. în vigoare însă neinspirat stilizate, modificate . La alin.1 va trebui definit ce se înțelege prin organe de ordine publică și siguranță națională. Textul în vigoare este mai clar, deoarece enumeră organele prin care se execută mandatul de aducere .

268. Termenele. Consecințele nerespectării termenelor. Sunt reproduse fără modificări prevederile din art.185 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

269. Calculul termenelor procedurale. Sunt reproduse fără modificări esențiale prevederile din art.186 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

270. Textul reproduce prevederile art.187 din c.pr.p. în vigoare. Al.2 este nou însă este corespunzător. De acord cu textul.

271. De acord cu textul.

272. În alin.2 este mai corectă exprimarea din art.189 al.2 c.pr.p. în vigoare. Formula proiectului „ministerele de resort” este vagă și va trebui definită .

273. Lipsește mențiunea că sumele cuvenite martorului se obțin **imediat** după înfățișare, dispoziție foarte necesară. În esență textul din proiect reproduce prevederile art.190 c.pr.p. cu unele modificări neesențiale. De văzut dacă aceste dispoziții n-ar trebui modificate în lumina reglementărilor care se proiectează în privința cumulului pensiei cu alte venituri .

La alin.4 art.273 din proiect ar trebui adăugat că retribuirea se plătește după îndeplinirea însărcinării. După părerea noastră, aceasta constituie o sursă de venit exclusă de la cumulul cu pensia și nu ar trebui să facă obiectul interzicerilor care se proiectează în această materie .

274. De acord cu textul .

275. Sunt reproduse în parte prevederile art.192 c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii expresiei „cameră preliminară”. Pct.3 din art.275 este confuz formulat .

276. De acord cu textul .

277. De acord cu textul care reproduce fără modificări esențiale prevederile din art.194 c.pr.p. în vigoare.

278. De acord cu textul care reproduce prevederile art.195 c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve în legătură cu folosirea expresiei „judecătorul de drepturi și libertăți” sau de „cameră preliminară”.

279. De acord cu textul care reproduce prevederile art.196 c.pr.p. în vigoare.

280. Nulitățile. De acord cu textul mai puțin cu modul de exprimare.

281. Dintre nulitățile absolute lipsește sesizarea instanței. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de „suspect” în loc de „învinuit” și de „cameră preliminară”. Nu credem că ar putea fi acoperită nulitatea când se referă la lit. d, e, f din al.1 al proiectului chiar în cursul urmăririi penale .

282. Nulitatea relativă. Ce înseamnă „echitatea procesului penal”, expresie vagă, propun să se folosească formularea din art.197 al.1 c.pr.p. în vigoare. Nu „expres” ci „explicit”. Ce înseamnă „interes procesual propriu”. Avem rezerve față de folosirea noțiunii de „suspect” în loc de „învinuit”, la fel față de expresia „cameră preliminară”. Textul este confuz formulat. Mai clar era formulat art.197 c.pr.p.

283. Amenda judiciară. Textul din proiect reproduce prevederile din art.198 c.pr.p. în vigoare la care adaugă și unele ipoteze noi de aplicare a amenzii judiciare. De acord cu textul .

284. Textul reproduce fără modificări dispozițiile din art.199 c.pr.p. De acord cu textul .

285. Obiectul urmăririi penale. Al.2 și 3 din textul proiectului sunt discutabile . „Urmărirea penală, scrie profesorul Vintilă Dongoroz nu este secretă ci fără publicitatea specifică judecății; nu poate fi considerat secret ceea ce știu toți martorii, experții, interpreții sau toate persoanele chemate ca martori asistenți, persoanele care asistă la cercetările locale sau la percheziții și în fine toți apărătorii (Explicații teoretice ale codului de procedură penală român, vol.II, pg.24). Aceasta înseamnă că urmărirea penală, în viziunea doctrinei române majoritare, nu cunoaște o publicitate de genul altor faze ale procesului penal, de pildă a judecății, dar o anumită publicitate există și în faza urmăririi penale . În conformitate cu regulile procesuale moderne organul de urmărire nu poate administra nici o probă fără să-i comunice și inculpatului rezultatul acesteia, să confrunte proba cu apărătorul inculpatului iar acesta ar putea să se consulte cu avocatul ori cu alți specialiști pentru a fi în măsură să combată probele strânse de organul de urmărire. La fel expertul poate să se consulte cu alți specialiști la întocmirea raportului de expertiză .

Alți autori (de pildă, prof. Grigore Theodoru, p.532) admit că se poate vorbi eventual de un secret parțial al actelor de urmărire penală pentru a evita ca inculpatul să nu împiedice aflarea adevărului prin distrugerea mijloacelor de probă.

286. De acord cu textul deși este mult amplificat față de prevederile art.209 din c.pr.p. în vigoare.

Lipsesc textele similare art.201, 202, 204 din c.pr.p. în vigoare .

287. Textul reproduce prevederile art.205 din codul de procedură penală în vigoare referitor la păstrarea unor acte de urmărire penală. Avem rezerve

asupra folosirii noțiunilor de judecător de drepturi și libertăți și de judecător de cameră preliminară .

Textul nou prevede că originalele se păstrează de organele de cercetare penală în vederea continuării urmăririi penale. Dar dacă urmărirea penală este de competența procurorului?. Textul din codul penal în vigoare este mai corespunzător deoarece prevede că originalele vor fi păstrate atât de procuror cât și de organele de cercetare penală în vederea continuării urmăririi penale .

Nu este reglementată în proiect situația când dosarul este cerut de mai multe autorități. Textul art.205 al.3 c.pr.p. în vigoare cuprinde soluții și pentru această ipoteză .

288. Modurile de sesizare. Al.2 este confuz, mai concret și mai complet este redactat textul art.221 c.pr.p. în vigoare.

289. Textul reproduce prevederile art.222 din c.pr.p. în vigoare. Textul în vigoare este mai complet cu excepția al.5 din textul nou care ar trebui adăugat celui existent în prezent. Mai corect este „persoană fizică” și „persoană juridică”.

290. Denunțul. Mai corect este să se formuleze „persoană fizică” și „persoană juridică”. Formularea din proiect este greșită. Aceeași persoană nu poate fi fizică sau juridică, deși s-ar înțelege propoziția și în acest fel. Al.2 este confuz formulat. Trimiterea la al.7 este greșită deoarece denunțul este personal .

291. Al.2 din art.291 este discutabil: nu orice persoană ci numai funcționarul public are o atare îndatorire de denunțare. În prezent numai funcționarul public care nu denunță comite infracțiunea de omisiune a sesizării organelor judiciare (art.263 c.p.). Avem rezerve asupra prevederilor art.227 al.2 din c.pr.p. în vigoare , text introdus prin art.1 pct.143 din Legea 281/2003 care extinde obligația de sesizare la orice funcționar (deci și la cel privat). Această modificare nu a fost corelată cu prevederile art.263 c.p. în vigoare. Rațional ar fi ca numai avutul public să fie ocrotit prin obligarea funcționarului public la

denunț deoarece avutul privat este ocrotit suficient chiar de patronul unității astfel că nu mai apare nevoia ca și salariații să fie obligați la denunțare .

292. De acord cu textul.

293. De acord cu textul.

294. Plângerea prealabilă .

295. În esență textul este corect dar nu rezolvă problema plângerii prealabile în cazul infracțiunilor continui sau continuate și când termenul de 2 luni ar putea să curgă de la data oricărui act care se înscrie în durata infracțiunii continui sau continuate (vezi discuțiile din jurisprudență asupra acestui aspect; autorul tulburării de posesie este cunoscut dar acesta promite că va înceta tulburarea, amânând aceasta timp de 2 luni pentru a beneficia de reglementarea de mai sus care este identică cu cea în vigoare) .

296. De acord cu textul .

297. De acord cu textul .

298. Textul în vigoare (art.216) este mai clar și mai corect formulat. „Presupunere rezonabilă” este o formulă echivocă. Dacă procurorul supraveghează ca orice infracțiune să fie descoperită este firesc ca mai departe să se refere la persoana celui care a săvârșit infracțiunea adică la infractor care trebuie să fie tras la răspundere penală. Propoziția în continuare din proiect este de prisos. Propoziția similară din codul penal în vigoare ar putea fi regândită deoarece pentru a fi urmărită penal o persoană trebuie să existe indicii temeinice că a săvârșit o infracțiune, nu o faptă prevăzută de legea penală întrucât aceste indicii trebuie să privească și latura subiectivă a infracțiunii nu numai latura obiectivă.

În conținutul al.2 avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit. Textul în vigoare (216 al.2) este mai bine formulat .

299. Textul este greoi, conține repetări. „Exercitarea atribuției” este o exprimare greoaie, ar fi suficient „exercitarea supravegherii”. Ultima frază ar trebui împărțită. Se contrazice cu al.1 din art.300 din proiect.

300. De acord cu textul mai puțin cu modul de exprimare.

301. De acord cu textul care reproduce prevederile art.217 c.pr.p. în vigoare .

302. Textul reproduce prevederile art.219 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

303. De acord cu textul .

304. „Începerea urmăririi penale”. Reproduce în parte prevederile art.228 c.pr.p. De acord cu textul .

305. Textul este confuz formulat, ce înseamnă „să caute și să strângă datele ori informațiile”. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit sau judecător de drepturi și libertăți .

306. Definirea învinuitului în art.229 c.pr.p. în vigoare este mai clară și principial mai exactă decât aceea a „suspectului”. Din nou „presupunere rezonabilă”, expresie confuză .

307. Nu există o ordine în care se administrează probele de organul de urmărire. Totul depinde de modul în care organul de cercetare își elaborează strategia acestei operații. Nimic nu-l împiedică să administreze o probă înaintea alteia dacă i se pare că există riscul ca proba să dispară. Pentru aceasta nu este nevoie de un text care să reglementeze situația expusă. Art.207 din proiect ni se pare un exemplu tipic de complicare inutilă a reglementării. Întreaga procedură prevăzută de text va dura suficient ca proba respectivă să dispară și să devină inutile toate eforturile depuse până atunci. Propunem eliminarea textului .

308. Această dispoziție ar trebui să figureze acolo unde este reglementat mandatul de aducere .

309. Formula „rezultă motive întemeiate de a crede” este confuză, suficient să se arate că „există temeii” pentru a pune în mișcare acțiunea penală așa cum este textul în vigoare (art.234 al.1) .

310. Alin.2 al textului este confuz formulat. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător de drepturi și libertăți .

311. Textul reproduce în rezumat prevederile art.238 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

312. De acord cu textul, mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit .

313. De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.240 și 241 din c.pr.p. în vigoare .

314. Soluții de neurmărire și netrimiteră în judecată . Textul repetă ceea ce s-a spus deja la art.15 din proiect și se va spune la art.215 și 218 din proiect. Se confundă formularea unui text de lege cu exprimarea unei teze într-un curs pentru studenți unde repetările sunt necesare pentru fixarea cunoștințelor dar nu și în cazul textului de lege: orice repetare în acest caz poate fi prilej de controverse și discuții .

În viziunea proiectului noțiunea de clasare a dobândit o altă semnificație decât în prezent pronunțându-se o atare soluție când acțiunea penală nu poate fi pornită sau nu poate fi exercitată, spre deosebire de prezent când se pronunță numai când nu există învinuit în cauză, iar dacă există învinuit însă acțiunea penală nu poate fi pornită sau exercitată atunci se pronunță scoaterea de sub urmărire.

Proiectul atribuie noțiunii de clasare un sens mult mai larg introducând și cazuri în care potrivit codului de procedură penală în vigoare se pronunță încetarea urmăririi penale.

O asemenea modificare în conținutul noțiunilor n-a fost cerută nici de doctrină și nici de practica judiciară, în prezent făcându-se o distincție netă între cazurile când se pronunță scoaterea de sub urmărire și încetarea urmăririi ca și atunci când se pronunță achitarea ori încetarea procesului penal. Pentru a proceda la asemenea modificări esențiale autorii proiectului ar fi trebuit să combată justificările teoretice aduse în doctrina penală în sprijinul soluțiilor din codul penal în vigoare. Asemenea idei critice n-au fost exprimate în doctrină.

Constatăm și aici un import de soluții din legislațiile străine soluții care nu-și găsesc nici o justificare în raport cu legea procesual penală română .

Pentru introducerea în noul cod⁹ de procedură penală a instituției renunțării procurorului la urmărirea penală (oportunitatea punerii în mișcare a acțiunii penale sau a exercitării acesteia) soluție nouă și admisibilă, nu era nevoie de o modificare fundamentală a sistemului de ipoteze când acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare sau nu poate fi exercitată. Amestecarea acestor ipoteze în art.15 din proiect va crea mari greutăți în aplicarea practică și mari controverse în analiza teoretică a acestor ipoteze. Cui servește această modificare dacă reglementarea prezentă n-a fost combătută iar în practică nu s-au ivit dificultăți de aplicare? .

Principiul oportunității (renunțare la urmărirea penală) nu poate fi justificat prin „lipsa unui interes public” deoarece încălcarea legii sub orice formă lovește în interesul public, cu atât mai mult când este vorba de infracțiuni pentru care legea penală prevede aplicarea unei pedepse de 5 ani închisoare.

În realitate principiul oportunității constituie un compromis, o abatere de la principiul legalității, abatere care ar fi admisibilă dacă un alt principiu îl prevalează pe cel al legalității. Este vorba de principiul promptitudinii represiei penale și al eficienței acesteia în condițiile limitării posibilităților de protecție a unor valori și a necesității respectării cu strictețe a garanțiilor procesuale ale învinuitului și inculpatului .

Noțiunea de stingere a acțiunii penale (definită în art.16 din proiect) când există una din ipotezele prevăzute în art.15 al.1 din proiect, acoperă ipoteze profund deosebite și anume cele în care acțiunea penală nu poate fi pusă în mișcare sau nu poate fi exercitată deoarece nu există infracțiune și ipotezele când există infracțiuni dar nu există răspundere penală. Aceasta înseamnă că orice modificare în situația de mai sus trebuie corelată cu existența celor 3 instituții fundamentale ale dreptului penal: infracțiunea, răspunderea penală și

pedeapsa, concepție care stă la baza întregii sistematizări a codului penal și a codului de procedură penală .

Propun renunțarea la toate aceste așa zise inovații (cu excepția principiului oportunității) și menținerea sistemului de noțiuni existent în prezent.

Avem rezerve și asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit .

315. Textul arată în ce constă clasarea respectând cele deja prevăzute în textele anterioare. Alineatul 1 lit.a și b repetă în esență prevederile din art.15 din proiect .

Avem rezerve și asupra folosirii noțiunii de judecător de drepturi și libertăți .

316. Înștiințarea despre clasare. Textul este nou. Al.2 al textului dezvăluie o realitate care ar trebui trecută sub tăcere și anume că ar fi posibil ca o persoană să fie arestată preventiv deși ulterior se va pronunța clasarea cauzei. Printre ipotezele de clasare din proiect este și inexistența infracțiunii. Cum s-a putut dispune arestarea preventivă în acest caz? Chiar numai menționarea ca o posibilitate abstractă a acestei ipoteze este periculoasă deoarece evidențiază posibile carențe ale organelor de urmărire profund incompatibile cu cerințele principiului legalității și al respectării drepturilor omului carențe pe care nici regimul totalitar anterior nu a îndrăznit să le prezinte ca posibile .

Avem rezerve și cu privire la folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit .

317. Textul este corect în raport de reglementările corelative. Dacă acestea se vor modifica aceeași soartă va avea și textul de față .

318. Renunțarea la urmărirea penală. Textul se referă la posibilitatea introducerii principiului oportunității, în locul principiului legalității. Este adevărat că numai în mod limitat și anume pentru faptele sancționate cu amenda sau cu închisoare până la 5 ani.

Renunțarea poate fi sub condiția îndeplinirii anumitor obligații (al.2)

În principiu textul este corespunzător. Avem rezerve cu privire la folosirea noțiunii de cameră preliminară .

319. Textul reproduce în esență prevederile art.13 din c.pr.p. în vigoare. Textul este destul de confuz mai ales în raport cu cele 3 instituții fundamentale ale dreptului penal. Renunțarea la urmărirea penală fiind un compromis, este greu de crezut că va fi făcut dacă s-ar fi putut ajunge la o soluție de netrimitere în judecată.

320. Denumirea marginală este confuză. În realitate este vorba de clasarea cauzei și după punerea în mișcare a acțiunii penale. Al.2 al textului este confuz exprimat .

321. Textul este confuz redactat mai ales al.4 este de neînțeles. Până la ultima propoziție din acest alineat nimic nu lasă să se înțeleagă că referatul ar avea ca obiect și motivarea clasării sau a renunțării la urmărire .

322. Oare nu se înțelege de la sine că referatul organului de cercetare va fi verificat de procuror? De ce acest text? În prezent nu există un text similar și totuși în fapt verificarea are loc .

323. De acord cu textul .

324. Efectuarea urmăririi penale de procuror. De acord în principiu cu textul, mai puțin cu al.5 care este confuz. Ce înseamnă „suspiciune rezonabilă”? sau „urmărirea este afectată”?

325. De acord cu textul .

326. Rezolvarea cauzelor. De acord cu textul.

327. Cuprinsul rechizitoriului. Se reproduc prevederile art.263 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

328. De acord cu textul.

329. De acord cu textul.

330. De acord cu textul.

331. Reluarea urmăririi penale. Se reproduc prevederile art.270 c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra folosirii expresiei cameră preliminară. În rest de acord cu textul .

332. Reluarea după suspendare. Se reproduc prevederile art.271 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

333. Reluare după restituire. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător de cameră preliminară. În rest de acord cu textul .

334. Reluarea după redeschiderea urmăririi penale. De acord cu textul mai puțin asupra folosirii expresiei de cameră preliminară .

335. Sunt reproduse prevederile art.275 c.pr.p. în vigoare, privind dreptul de a face plângere împotriva măsurilor și actelor de urmărire penală. De acord cu textul .

336. Se reproduc prevederile art.276 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

337. Se reproduc prevederile art.277 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

338. Sunt reproduse în esență prevederile art.278 c.pr.p. în vigoare .

339. Avem rezerve în legătură cu introducerea judecătorului de cameră preliminară. În prezent (art.278¹ c.pr.p. în vigoare) asemenea atribuții revin instanțelor .

340. Soluționarea plângerii. Textul este nou plângerea fiind soluționată de judecătorul de cameră preliminară. Avem rezerve asupra acestei soluții. La pct. c s-ar putea completa cu mențiunea că la judecata dispusă după admiterea plângerii n-ar putea participa și judecătorul de cameră preliminară care a admis plângerea .

341. Camera preliminară. Text nou prin introducerea în legislație a acestei noi instituții. La începutul acestor observații ne-am exprimat părerea asupra necesității unei asemenea instituții care complică inutil procesul penal. Menținerea textului este condiționată de admiterea instituției ca atare .

342. Durata procedurii camerei preliminare. Dacă textul ar fi menținut ar trebui să nu prevadă și o durată minimă de soluționare. S-ar putea ca în unele cazuri procedura să fie mai rapid îndeplinită .

343. Textul s-ar menține numai dacă instituția ca atare se menține .

344. În esență un singur judecător decide asupra legalității trimiterii în judecată și asupra probelor administrate de organul de urmărire. Este socotit acesta mai capabil decât procurorul care a administrat probele pentru a fi în măsură să-l verifice pe acesta? Există și o lipsă de consecvență în formularea soluției deoarece judecătorul îl informează pe procurorul șef al parchetului și acesta decide dacă menține sau nu cererea de începere a judecății, încheierea judecătorului reproducând soluția procurorului șef al parchetului .

Numai dacă **toate** probele au fost administrate ilegal, judecătorul de cameră preliminară trimite dosarul la parchet; dacă una din probe a fost legal administrată și toate celelalte în mod ilegal, judecătorul îl informează de conducătorul parchetului dacă menține sau nu cererea de începere a judecății (al.4) iar soluția sa va reproduce exact soluția procurorului șef al parchetului .

O asemenea rezolvare la care obligă textul face să fie complet ineficientă instituția camerei preliminare putând să ajungă în fața instanței dosare în care probele au fost administrate ilegal în marea lor majoritate. Pe de altă parte reglementarea din art.345 transformă pe judecătorul de cameră preliminară într-o simplă anexă a conducătorului parchetului .

346. Contestația. Dacă procurorul impune judecătorului soluția de începere a judecății sau de restituire a cauzei la parchet, parchetul n-are motive să formuleze o contestație ; numai inculpatul ar putea să se opună.

La alin.2 exprimarea este confuză; care este completul competent în cazul sesizării Înaltei Curți, deoarece nu există o instanță superioară acesteia .

347. De acord cu textul, dacă se menține instituția camerei preliminare.

348. Judecata. Rolul instanței de judecată. Nu era absolut necesar un atare text. Formularea este confuză. Ce înseamnă „o lămurire obiectivă”, ar putea

exista și o lămurire subiectivă? Mai curând se copia textul în vigoare privind îndatoririle instanței de judecată (art.287 c.pr.p. în vigoare).

349. Este reprodus art.288 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

350. De acord cu textul .

351. Publicitatea ședinței de judecată. Sunt reproduse în esență prevederile art.290 c.pr.p. în vigoare, însă mai complet. De acord cu textul.

352. Citarea părților pentru judecată. Sunt reproduse în parte prevederile art.291 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

353. Este reprodus art.292 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

354. În esență sunt reproduse prevederile art.293 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

355. În esență reproduce prevederile art.294 c.pr.p. în vigoare. Al.5 este confuz formulat: ce înseamnă „respectarea termenului rezonabil al procedurii judiciare”? .

356. Sunt reproduse prevederile art.296 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul mai puțin cu expresia „nu sunt potrivite” ori eventual înlocuită cu expresia „nu sunt pertinente” .

357. Sunt reproduse prevederile art.297 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

358. Textul reproduce în parte (al.1-4) dispozițiile din art.298 c.pr.p. în vigoare. Celelalte alineate sunt corespunzătoare. De acord cu textul .

359. Sunt reproduse în parte prevederile art.299 c.pr.p. în vigoare. Este discutabilă soluția proiectului care prevede că procurorul constată fapta și îl identifică pe făptuitor. Infracțiunile de audiență se săvârșesc în faza de judecată; în această fază instanța este **dominus litis**. Ca atare președintele instanței are competența să constate fapte și să identifice pe făptuitor. Numai procesul verbal întocmit se trimite procurorului .

Propun să se reproducă textul în vigoare integral.

360. Pregătirea ședinței de judecată. Sunt reproduse prevederile art.295 și 313 c.pr.p. în vigoare la care s-au adăugat și alte operațiuni pregătitoare. Trecerea dosarului de la camera preliminară la instanță complică, evident, desfășurarea procesului penal; de aceea ne-am exprimat rezervele asupra necesității acestei instituții. Textul repetă de mai multe ori expresia „repartizarea aleatorie a cauzelor”. Această subliniere ni se pare eronată; cauzele se repartizează după importanța și greutatea lor de soluționare și nu la întâmplare (aleatoriu). Un dosar complicat de delapidare, de pildă, va fi repartizat unui complet care are mai multă experiență în materie și a mai fost confruntat cu asemenea dosar . Întâmplarea ar putea să facă ca un asemenea dosar să ajungă la unii judecători fără experiență ceea ce va îngreuna mult soluționarea cauzei. Pe de altă parte această subliniere cuprinde o nuanță insultătoare pentru judecător. Ea presupune că președintele n-ar fi în măsură să repartizeze în mod obiectiv dosarele și că ar putea să manevreze în așa fel încât să favorizeze un inculpat sau altul , ori să satisfacă cine știe ce interese sau influențe oculte. O atare bănuială pe care o subliniază ideea repartizării aleatorii cred că este nemeritată de conducătorii instanțelor sau a celor chemați să repartizeze cauzele. Nu aleatoriu adică la întâmplare ci dimpotrivă repartizarea trebuie făcută cu chibzuință, cu spirit de răspundere evaluând toate dificultățile dosarelor repartizate și căutând cea mai bună soluție ca dosarele să fie soluționate în cele mai bune condiții și de cei mai experimentați judecători .

361. De acord cu textul. Se reproduc parțial prevederile art.300 și 302 din c.pr.p. în vigoare.

362. Sunt reproduse în esență prevederile art.315 și 316 c.pr.p. în vigoare. Procurorul va putea pune și concluzia de clasare dacă se menține înțelesul acestei noțiuni care cuprinde și ipoteze de încetare a procesului penal (al.4 din art.362) .

363. De acord cu textul. Participarea inculpatului la judecată și drepturile acestuia.

364. De acord cu textul.

365. De acord cu textul mai puțin cu folosirea noțiunii de persoană vătămată în loc de parte vătămată. Acest mod de exprimare din proiect subliniază concepția discutabilă a proiectului în sensul că persoana vătămată nu este parte în proces. Asupra acestei chestiuni ne-am spus părerea la începutul acestor observații critice .

366. Sunt reproduse prevederile art.303 c.pr.p. în vigoare. Se introduce o nouă cale de atac „contestația”. Oare aceasta nu complică inutil procesul penal? În prezent încheierea prin care s-a dispus suspendarea cauzei poate fi atacată cu recurs. De ce nu s-a păstrat această soluție? În sensul de a se putea apela la această soluție?

367. De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.303 din c.pr.p. în vigoare .

368. Sunt reproduse prevederile art.304 din c.pr.p. în vigoare .

369. Felul hotărârilor. Se reproduc prevederile art.311 din c.pr.p. în vigoare. De ce s-au contopit cele două texte (art.304 și 305 c.pr.p. în vigoare?) Propun revenirea la soluția codului în vigoare în schimb să existe un text separat privind conținutul încheierii de ședință (după art.369 să fie introdus art.370 reglementând încheierea de ședință).

370. Judecata în primă instanță. Obiectul judecat. S-a omis ipoteza extinderii procesului penal în ce privește obiectul judecății .

371. Sunt reproduse prevederile art.318 c.pr.p. în vigoare. Textul din legea în vigoare este mai complet. Pe de altă parte este mai restrâns lipsind reglementările din art.371 al.2 din proiect . De acord cu textul în vigoare completat .

372. Textul reproduce prevederile art.319 c.pr.p. din legea în vigoare. De acord cu textul .

373. Este introdusă o instituție procesuală nouă și anume recunoașterea vinovăției de către inculpat în schimbul unui tratament penal de favoare. Acest

compromis judiciar, evită prelungirea inutilă a procesului prin administrarea de probe pentru a se ajunge la același rezultat și anume constatarea vinovăției inculpatului .

Această „înțelegere” între inculpat și instanță se află însă sub controlul instanței de judecată. Noțiunea de persoană vătămată este folosită în text într-un mod discutabil (vezi observațiile anterioare). În rest de acord cu textul .

374. Lipsește în alin.1 al textului ideea că președintele îi explică persoanei vătămate că poate să participe în proces ca parte vătămată .

Sunt reproduse prevederile din art.320 c.pr.p. în vigoare .

375. Sunt reproduse în esență prevederile din art.321 c.pr.p. în vigoare. Avem rezerve asupra denumirii de persoană vătămată . Participând la proces aceasta a devenit parte vătămată. Al.4 al textului conține o contradicție.

376. Textul reproduce în esență prevederile art.322 c.pr.p. în vigoare. Este discutabilă modificarea din proiect în sensul că procurorul și nu grefierul să dea citire și să facă o prezentare a actului de sesizare a instanței. O asemenea atribuție, după părerea noastră nu poate reveni procurorului, deoarece procurorul se află în faza de judecată și nu în faza de urmărire penală. În faza de judecată toate activitățile procesuale se desfășoară de instanță și de subordonații săi și nu de procuror. Propun să se reproducă integral art.322 din c.pr.p. în vigoare .

377. Textul este discutabil deoarece ar fi urmat în acest text să se reglementeze modul în care are loc ascultarea inculpatului care în proiect apare abia la art.379 adică după ascultarea părților civile, responsabilului civilmente a persoanei vătămate, a martorilor și experților. O atare sistematizare a reglementării acestei materii este discutabilă deoarece în fapt cercetarea judecătorească trebuie să înceapă cu ascultarea inculpatului. Numai în raport cu arătările inculpatului, celorlalte părți li se pot pune întrebări de membrii completului de judecată, de procuror, de inculpat, de avocatul inculpatului. Aceasta este ordinea firească în care are loc cercetarea judecătorească. În acest

fel este și sistematizarea din c.pr.p. în vigoare. Propun să se adopte aceeași ordine .

Textul art.377 se referă și la ascultarea persoanei vătămate. Dacă se procedează astfel înseamnă că persoana vătămată a acceptat să participe la proces deci să devină parte vătămată (a se vedea și art.326 c.pr.p. în vigoare).

În rest textul este corect.

378. Ascultarea martorului și a expertului. Sunt reproduse în esență prevederile art.327 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

379. Ascultarea inculpatului. Textul trebuie trecut mai înainte. A se vedea observațiile de la art.377. Textul reproduce prevederile art.323 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

380. Se reproduc prevederile art.324 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

381. De acord cu textul .

382. Sunt reproduse în esență prevederile art.329 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul. Textul din proiect are o sferă mai largă deoarece se referă la renunțarea la probe, nu numai la martori cum este textul legii în vigoare .

383. Textul reproduce prevederile art.330 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

384. Textul reproduce prevederile art.321 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

385. Sunt reproduse prevederile art.334 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

386. Extinderea acțiunii penale. Textul este extrem de concis: sunt concentrate într-un singur text toate cele 3 ipoteze de extindere care în prezent sunt reglementate distinct și mai complet decât în proiect. Textul din proiect nu rezolvă situația în care procurorul nu extinde acțiunea penală.

Propun să se revină la reglementarea din prezent .

387. Sunt reproduse în esență prevederile art.339 c.pr.p. în vigoare. **Avem** rezerve în ce privește persoana vătămată care în situația din text este **parte** vătămată deoarece participă la proces .

388. Textul, în esență, reproduce prevederile art.340 c.pr.p. în vigoare. **Ce** înseamnă „durată de timp similară”, este o formă mascată de limitare a **duratei** concluziilor părților. Nu este necesară o atare limitare, suficient **al.4 care** prevede posibilitatea întreruperii, când se depășesc limitele cauzei judecate. Persoana vătămată este în realitate parte vătămată. **Al.5** este complet greșit: **dacă** sunt mai mulți avocați **toți** trebuie să poată lua cuvântul fără să depășească limitele cauzei în care se judecă .

389. Textul reproduce prevederile art.341 c.pr.p. în vigoare. De acord **cu** textul .

390. Textul reproduce prevederile art.342 c.pr.p. În loc de **persoană** vătămată să se scrie parte vătămată. În rest de acord cu textul .

391. De acord cu textul .

392. De acord cu textul .

393. Obiectul deliberării. Sunt reproduse prevederile art.340 c.pr.p. **în** vigoare. De acord cu textul .

394. De acord cu textul .

395. Textul reproduce prevederile din art.344 c.pr.p. în vigoare. De acord **cu** textul .

396. Textul reproduce, cu unele completări, prevederile art.345 c.pr.p. **în** vigoare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de cameră preliminară .

397. Rezolvarea acțiunii civile. Textul nu rezolvă toate situațiile la care **se** referă art.346 c.pr.p. în vigoare și anume modul cum se soluționează acțiunea civilă în caz de condamnare, achitare, încetare a procesului penal; de asemenea când instanța penală nu soluționează această cauză .

398. De acord cu textul. Textul reproduce prevederile art.349 c.pr.p. în vigoare .

399. Textul reproduce cu unele modificări prevederile art.350 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

400. Minuta . De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.309 c.pr.p. în vigoare .

401. De acord cu textul. Al.2 reproduce prevederile din art.354 c.pr.p. în vigoare. Al.1 reproduce prevederile art.311 al.1 c.pr.p. în vigoare .

402. Textul reproduce prevederile art.355 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

403. Textul reproduce prevederile art.356 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

404. Conținutul dispozitivului. Textul reproduce prevederile art.357 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

405. Pronunțarea hotărârii . De acord cu textul .

406. Redactarea și semnarea hotărârii. De acord cu textul .

407. Comunicarea hotărârii. Textul reproduce în esență prevederile art.360 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

408. Hotărârile supuse apelului. Se reproduc în esență prevederile art.361 c.pr.p. De acord cu textul .

409. Textul reproduce prevederile art.362 c.pr.p. Nu persoana vătămată ci partea vătămată. Se va scrie persoană fizică și persoană juridică. În rest de acord cu textul .

410. Textul reproduce în esență prevederile art.363 c.pr.p. În loc de persoană vătămată ar trebui scris parte vătămată. În rest de acord cu textul .

411. Repunerea în termen, Textul reproduce în esență prevederile art.364 c.pr.p. Nu ni se pare inspirată modificarea termenului în care poate fi introdusă cererea de apel în această ipoteză (de repunere în termen). Uneori este dificil de perceput data când a încetat cauza de împiedicare. Soluția din prezent este mai rațională. Propun să se revină la această soluție .

412. Textul reproduce prevederile art.366 c.pr.p. De acord cu textul .

413. Textul reproduce prevederile art.413 c.pr.p. De acord cu textul .
414. Renunțarea la apel. Textul reproduce prevederile art.368 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
415. Retragerea apelului. Textul reproduce prevederile art.369 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
416. Efectul suspensiv al apelului. Textul reproduce prevederile art.370 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
417. Efectul devolutiv al apelului și limitele sale. Textul reproduce prevederile art.371 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
418. Textul reproduce prevederile art.372 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
419. Textul reproduce prevederile art.373 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
420. Textul reproduce prevederile art.376, 377, 378 c.pr.p. în vigoare. Contopind aceste texte, reglementarea din proiect a devenit extrem de stufoasă (12 alineate). Este mai rațional procedeul legii penale în vigoare care a separat în mai multe dispoziții activitatea procesului respectiv adică judecarea apelului .
421. Textul reproduce prevederile art.379 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
422. Chestiuni complementare. Textul reproduce dispozițiile din art.381 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
423. Textul reproduce prevederile din art.382 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
424. Textul reproduce prevederile art.383 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .
425. Limitele rejudecării. Textul reproduce dispozițiile din art.385 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul mai puțin cu noțiunea de persoană vătămată în loc de parte vătămată .

OBSERVAȚII LA PROIECTUL NOULUI COD DE PROCEDURĂ PENALĂ (II)

George Antoniu*

95. În cuprinsul art.95 din proiect au fost contopite prevederile din art. 62, 63 și 64 din codul de procedură penală în vigoare. O atare soluție este departe de a constitui o rezolvare mai bună a problematicii pe care legiuitorul o avea de clarificat .

Mai întâi, aflarea adevărului în procesul penal nu este unul din obiectivele administrării de probe **alături** de celelalte (constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, identificarea persoanei care a săvârșit-o și cunoașterea împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei), deoarece aflarea adevărului se realizează în cadrul fiecăruia și a tuturor obiectivelor enumerate în art.95. Aflarea adevărului este rezultatul clarificării cauzei sub toate aspectele, pe bază de probe. Ca urmare, aflarea adevărului se realizează prin procurarea de elemente informative atât cu privire la faptă, la făptuitor cât și la împrejurările necesare justei soluționări a cauzei .

În al doilea rând legiuitorul enumeră în art.64 c.p. **exhaustiv** mijloacele de probă (așa cum a făcut-o prin art.64 al.1 din codul penal în vigoare înainte de adăugarea fotografiei, înregistrărilor audio sau video, adăugiri care au denaturat conceptul (prin introducerea unor procedee de probațiune printre mijloacele de probă). Așa cum se arată în lucrarea **Explicații teoretice ale codului de procedură penală** enumerarea din art.64 nu este numai **limitativă**, excluzând alte mijloace de probă (deoarece asemenea alte mijloace de probă nu existau) și

* Profesor universitar doctor, director științific al Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române, email: icj_juridic@yahoo.com

nici **exemplificativă** (presupunându-se existența și a altor mijloace de probă) ci **completă** adică cuprinzătoare a tuturor mijloacelor de probă.

Aceasta înseamnă că relevarea de elemente informative prin probe nu este de conceput a avea loc decât prin mijloace orale, scrise, materiale sau tehnice (p.172). Chiar fotografiile, interceptările, înregistrările audio-video nu sunt decât procedee de probațiune adică diferite moduri de a proceda în folosirea mijloacelor de probă. Așa de pildă, mijloacele orale și scrise de probă pot fi prezentate instanței și sub forma interceptărilor, a fotografiilor, a înregistrărilor audio-video, etc. Ca atare, nu poate fi conceput „orice alt mijloc de probă neinterzis prin lege” cum se exprimă art.95 al.2 lit.f din proiect. Unele mijloace de probă ar putea fi obținute pe căi ilegale dar nu ar putea să existe alte mijloace de probă neinterzise prin lege cum se exprimă proiectul. Acesta în loc să corecteze erorile din art.64 al.1 din codul în vigoare (prin adăugirile neinspirate semnalate mai sus) le repetă și le amplifică .

Asemenea modificări în reglementarea acestei materii n-ar fi putut fi făcute decât dându-se alte definiții noțiunilor de mijloace de probă și de procedee de probațiune, precum și combătându-se cu argumente științifice caracterul exhaustiv al enumerării mijloacelor de probă din art.64 al.1 codul de procedură penală în vigoare.

Asemenea explicații teoretice ale soluțiilor modificatoare trebuiau să fie date publicității împreună cu textul noului proiect spre a fi puse în discuția specialiștilor și nu, eventual, păstrate numai în lucrările interne ale comisiei de redactare (ad usum delphini).

În al treilea rând art.95 al.2 lit.b din proiect se referă la declarațiile „persoanei vătămate” deși acestea n-au nici o relevanță procesuală dacă persoana vătămată nu a devenit parte în procesul penal (poziție procesuală pe care proiectul o exclude).

96. Deși textul se intitulează „obiectul probei” în realitate este vorba de „obiectul probațiunii” și care presupune constatarea existenței sau inexistenței

infracțiunii, identificarea făptuitorului și constatarea tuturor împrejurărilor necesare pentru justa soluționare a cauzei. Obiectul probei (factum probandum) este altceva. A se vedea deosebirea dintre aceste noțiuni în doctrina procesual penală.

Aceste noțiuni aparținând doctrinei legiuitorului român din 1969 nu a simțit nevoia să le definească în cuprinsul legii procesual-penale, mai ales că într-o formă sintetică obiectul probațiunii apare în alte reglementări (de pildă, în art.95 din proiect, art.63 din codul de procedură penală în vigoare).

Am sugera renunțarea la acest text din proiect .

97. Formularea din proiect a sarcinii probei este incompletă (lipsește instanța de judecată) în schimb este menționată sarcina probei în acțiunea civilă deși această chestiune o reglementează codul de procedură civilă. Lipsește mențiunea din art.65 al.2 din codul de procedură penală în vigoare (obligatia oricărei persoane de a aduce la cunoștința organelor de urmărire penală a unei probe sau a mijloacelor de probe cunoscute) iar al.2 al textului este confuz formulat.

Ce înseamnă să nu contribuie la „propria incriminare”. Încriminarea nu poate fi proprie sau improprie deoarece este actul legiuitorului prin care definește fapta pe care intenționează să o sancționeze în cuprinsul unui text de lege. Pe baza unui asemenea text de incriminare organul judiciar formulează o învinuire împotriva persoanei care a comis fapta ale cărei trăsături coincid cu modelul legal. Învinuitul sau inculpatul n-ar putea contribui la formularea unei atari învinuiri împotriva sa adică n-ar putea fi obligat să prezinte organelor judiciare elemente de fapt care să-l învinuiască, altfel zis învinuitul sau inculpatul n-ar putea fi obligat să-și mărturisească fapta ori să recunoască unele elemente cuprinse în învinuirea formulată împotriva sa de organele de urmărire . Mult mai clar este formulat art.66 al.2 din codul de procedură penală în vigoare.

98. Textul este defectuos formulat (Administrarea probelor). Al.1 și 2 pot fi contopite deoarece se referă la același principiu. Nu este necesar să se adauge

la al.2 „în mod subsidiar” deoarece organul judiciar este obligat să propună din oficiu administrarea acelor mijloace de probă necesare formării convingerii sale, dacă părțile nu le invocă .

Problemele legate de relevanța, concludența și utilitatea probei, nu pot fi tratate decât sintetic, nu și analitic cum face proiectul. Nu este posibil să se prevadă în lege toate ipotezele de fapt când o probă contravine acestor cerințe. Asemenea exemplificări sunt de domeniul doctrinei.

99. Textul se referă la interzicerea oricărui mijloc ilegal, în scopul obținerii probelor (cum ar fi promisiuni, îndemnuri, induceri în eroare, amenințări, constrângere, în același scop). Principiul loialității procesuale este confuz formulat și înseamnă altceva decât vrea să exprime legiuitorul în art.99 din proiect (folosirea de către participanții la proces de mijloace frauduloase, falsuri, distrugeri de probe, sustrageri de probe, etc. împiedicând activitatea justiției). Vezi explicarea termenului în **Explicații teoretice** vol.V, p.45-46. Art.66 din codul penal în vigoare formulează sintetic cerința nefolosirii mijloacelor ilicite pentru obținerea de probe lăsând ca exemplificările să le facă doctrina .

100. Textul este confuz formulat. Mai clar este formulat art.64 al.2 din codul de procedură penală în vigoare . Întrucât nu pot fi identificate toate mijloacele ilegale de obținere a probelor este preferabilă exprimarea sintetică .

101. Aprecierea probelor. Mai clar este formulat art.63 al.2 din codul actual de procedură penală decât art.101 al.1 din proiect. La fel de confuz este formulat și art.101 al.2. Este discutabil dacă o condamnare se poate baza nu pe aflarea adevărului ci pe dovezi, „dincolo de orice îndoială rezonabilă”. Această situație poate fi admisă doar ca o îndepărtată excepție. O atare posibilitate chiar prevăzută în lege nu stimulează aflarea adevărului ci dimpotrivă îndeamnă la superficialitate la tratarea cu ușurință a obligației de a proba faptele și vinovăția în procesul penal și la denaturarea principiului după care **res judicata pro veritate habetur**.

Chiar dacă formula este folosită în doctrina anglo-americană, pentru noi ea păstrează un puternic conținut subiectiv ceea ce unora ar putea să le apară ca o îndoială rezonabilă, altora ar putea să le apară ca o îndoială nerezonabilă. Noțiunea de „rezonabil” indică un proces subiectiv, personal, variabil, de la individ la individ .

102. În acest capitol sunt reglementate mijloacele de probă adică acele mijloace prin care pot fi constatate elementele de fapt care pot servi ca probă în procesul penal. Prin urmare mijloacele de probă dau în vileag proba adică acele elemente de fapt susceptibile să dea informații care să servească la aflarea adevărului în procesul penal .

Ca atare ceea ce se reglementează în acest capitol sunt mijloacele prin care se transmit elemente informative care pot servi ca probă. Un asemenea rol nu-l are ascultarea de către organul judiciar ci **declarația** învinutului (suspectului) a inculpatului, a părții vătămate, a părții civile, a părții responsabile civilmente, declarația martorului, a experților. Pe această cale se transmit instanței date informative care servesc la aflarea adevărului. Ascultarea nu este decât atitudinea pasivă a organului judiciar care ia act, înregistrează în memorie conținutul declarației . Elementele probatorii sunt furnizate prin declarație și nu prin ascultare.

Prin urmare folosirea noțiunii de ascultare în loc de declarație este discutabilă. Ascultarea este și ea reglementată dar numai în prezența unor reguli tehnice, legate de modul în care se desfășoară efectuarea declarației de către persoanele menționate . Ascultarea nu este un mijloc de probă ca atare termenul nu poate fi folosit dincolo de semnificația lui reală . Propun să se revină la formularea din codul de procedură penală în vigoare .

103. Acest text ar trebui contopit cu textul similar de la regulile de bază ale procesului penal deoarece nu se referă numai la regulile tehnice ale ascultării ci exprimă un principiu fundamental procesual .

104. Text introdus în legea procesual penală prin Legea 356/2006 deși nu s-a simțit necesitatea unei reglementări cu acest conținut. În timpul desfășurării procesului penal se pot ivi tot felul de situații de fapt pe care organul judiciar le rezolvă fără a face apel la texte anume care să reglementeze situația respectivă. Așa de pildă, în timpul procesului poate ca vântul să deschidă pe neașteptate o fereastră și să răscolească hârtiile de pe masa instanței sau o persoană poate să intre în sala tribunalului însoțit de un animal, ori unei persoane din asistență poate să-i vină rău, sau poate interveni o pană de curent electric, întreaga sală rămânând în întuneric, etc.

Pe de altă parte acei care depun declarații în fața organului judiciar pot să simuleze o boală sau simptomele unei boli. De asemenea apelul la un medic este greu de realizat dacă organul judiciar n-are la dispoziție un medic pentru asemenea situații ori dacă lipsește medicul de o anumită specialitate pe care să-l consulte instanța. Nu este de admis nici ca medicul să decidă asupra reluării procesului, măsură pe care o poate lua numai organul judiciar.

Legea de procedură penală nu poate să reglementeze toate situațiile extrajudiciare care se pot ivi în timpul desfășurării urmăririi penale și a judecății. În asemenea situații neobișnuite organul judiciar are posibilitatea să suspende activitatea judiciară și să ia măsuri cu ajutorul procurorului prin diferite modalități de rezolvare a incidentelor respective. Propunem renunțarea la acest text deoarece nu este posibil să se reglementeze toate incidentele extrajudiciare care se pot ivi în cursul procesului penal.

105. De acord cu conținutul textului (mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit și cu modul de exprimare).

106. De acord cu conținutul textului (mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit și cu modul de exprimare).

107. De acord cu conținutul textului (mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit și cu modul de exprimare).

108. De acord asupra conținutului textului (mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit și cu modul de exprimare).

109. De acord asupra conținutului textului (mai puțin asupra înlocuirii părții vătămate cu persoana vătămată și cu modul de exprimare: "derularea procesului", în loc de „desfășurarea procesului și altele”).

110. De acord cu conținutul textului (mai puțin cu modul de exprimare).

111. De acord cu conținutul textului (mai puțin cu modul de exprimare; se scrie prevăzut **în** art.127 nu **de** art.127).

112. Întreaga materie a ascultării martorilor (de la art.112 la art.129) este artificial amplificată, din 13 texte cu 43 de alineate s-a ajuns la 17 texte cu 75 de alineate. S-au copiat masiv dispoziții din legislațiile străine și din manualele de criminalistică. O atare amplificare a textului n-a fost cerută de doctrină sau de jurisprudență. Reglementarea din proiect are în vedere un nivel al crimei organizate pe care nu l-a atins țara noastră. De asemenea reglementarea din proiect folosește în art.112 noțiunea de părți, subiecți procesuali principali cu semnificații care, după părerea noastră, nu le sunt proprii .

Lipsește din proiect actualul art.77¹ introdus prin Legea 356/2006 ..

În loc de „declarațiile martorilor” se folosește noțiunea de **ascultare** (ascultarea martorilor) deși elementele probatorii rezultă din declarația martorilor. Ascultarea este numai operația prin care declarația ajunge la organul judiciar.

113. Textul este confuz formulat (vezi și observațiile cu privire la sensul noțiunilor de părți și subiecți procesuali principali). Mai clare sunt textele din prezent .

114. În al.1 al textului se arată corect că martorul este ascultat asupra unor aspecte ce formează obiectul probațiunii (nu obiectul probei cum se exprimă proiectul). Alineatele 2,3 și 4 sunt de neînțeles .

115. Se folosește noțiunea de „suspect” în loc de „învinuit” (exprimarea confuză).

116. Textul este confuz și amplifică artificial materia .

117. Se folosește noțiunea de „suspect” în loc de „învinuit”; sau de „persoană vătămată” în loc de „parte vătămată”, sau de parte în procesul penal).

118. De acord, în principiu, asupra conținutului textului (mai puțin asupra modului de exprimare) ca și în privința tendinței de a amplifica reglementarea.

119. De acord asupra conținutului textului (mai puțin asupra modului de exprimare).

120. De acord asupra conținutului textului (mai puțin asupra modului de exprimare; ce înseamnă „relatare liberă”; sunt și alte deficiențe de exprimare).

121. (126). Nu „expres”, ci explicit. De acord asupra conținutului textului (mai puțin asupra modului de exprimare) .

122. De acord asupra conținutului textului (mai puțin asupra folosirii noțiunii de „suspect” în loc de „învinuit”, de „persoană vătămată” în loc de „parte vătămată”, ca și asupra modului de exprimare).

123. De acord asupra unor măsuri de protecție a martorilor amenințați. Se știe însă că nu există o protecție reală contra atentatelor la viața unei persoane (vezi uciderea lui Kennedy, președintele Statelor Unite). Ca atare sugerez numai câteva măsuri care să se aplice efectiv: ascunderea datelor de identitate a martorului și audierea martorului de organele de urmărire și de instanță în condiții în care să nu fie recunoscut de partea adversă. Alte măsuri ca paza locuinței, însoțirea permanentă a martorului nu sunt eficiente când atentatul are loc în timpul mersului sau cu ajutorul unui trăgător cu lunetă.

De altfel în acest sens sunt și sugestiile Curții de Justiție a Comunităților Europene în ce privește protecția martorilor .

124. Textul este excesiv de analitic (8 alin.). N-a fost cerut de doctrină sau de jurisprudență iar practica nu arată necesitatea unei asemenea reglementări. N-au fost cauze care să pretindă o protecție a martorilor în faza de urmărire. Se imită modelele străine unde criminalitatea a atins un nivel mai ridicat și amenințarea martorilor este un fenomen frecvent. La noi dacă un martor este

amenințat cu bătaia de un vecin supărat pe declarațiile martorului, nu cred că ar justifica luarea unor măsuri de protecție a martorilor .

125. Nu cred în eficiența acestor măsuri. În orice caz în viața juridică a țării noastre nu s-a relevat necesitatea unor asemenea măsuri .

126. Excesiv de analitic. Se alunecă pe partea amănunțelor de reglementare, ceea ce amplifică artificial textul .

127. Exces de reglementare. Se ajunge la amănunte care amplifică artificial reglementarea.

128. O categorie de martori care nu a apărut până în prezent în viața juridică a țării noastre (martor vulnerabil). Se exagerează cu importul de modele străine. O atare formulă n-a fost cerută de practică nici de doctrină .

129. Se reproduc prevederile art.87 din codul de procedură penală în vigoare. De acord cu textul .

130-135. Textele au fost introduse în proiect, preluate din manualele de criminalistică. În prezent nu există o atare reglementare în codul de procedură penală și nici nu a fost cerută de doctrină și de practica judiciară. S-au importat modele străine. Propun eliminarea acestor reglementări care amplifică artificial materia.

136-144. Tehnici speciale de supraveghere sau cercetare; această problemă a fost mult amplificată în proiect față de reglementarea în vigoare deși o atare dezvoltare nu a fost solicitată de nimeni. S-ar putea reține atât cât este și în reglementarea în vigoare, iar alte amănunte ar putea fi trecute în domeniul criminalistic .

145. Textele reproduc parțial art.99 din codul de procedură penală, text pe care îl amplifică artificial (din 4 alineate la 9 alineate).

146-147. Actele efectuate de investigatorii sub acoperire . Aceeași tendință de amplificare a reglementării. Este o instituție nouă și se importă modele străine. Se putea rezolva și prin câțiva indicatori de ordin criminalistic . În prezent nu există o reglementare similară. Propun restrângerea reglementării .

148. Se instituie o reglementare nouă, de neînțeles. De ce constatarea unei infracțiuni de corupție trebuie să figureze în codul de procedură penală în loc de manualul de criminalistică. În fapt este vorba de constatarea mai multor categorii de infracțiuni (titlul marginal nu corespunde cu textul). Reglementarea n-a fost cerută de practica organelor judiciare și nici de doctrină .

149. Livrarea supravegheată ar trebui tratată la criminalistică. În prezent nu există o atare reglementare decât în legea specială. Textul este neclar formulat .

150. Textul art.150 de asemenea aparține domeniului criminalistic. Este vorba de identificarea abonatului sau utilizatorului unui sistem de telecomunicații și operații care implică o cercetare criminalistică .

151. Nu credem că este de domeniul procedurii penale (obținerea listei convorbirilor telefonice). Reglementarea n-a fost cerută de practica judiciară și nici de doctrină .

152-153. Textele se referă de asemenea la operații care țin de domeniul criminalisticii. Reglementarea n-a fost cerută de practica judiciară și nici de doctrina procesual penală.

154. (Percheziția). De acord cu textul; al.3 este o recomandare administrativă; propun eliminarea .

155. Textul este imperfect formulat. Este vorba de „cazurile și condițiile” în care se poate dispune percheziția domiciliară. O asemenea măsură se dispune în primul rând când persoana fizică sau juridică în posesia căreia se află un obiect sau înscris care poate servi ca mijloc de probă tăgăduiește existența sau deținerea obiectului sau înscrisului care se află asupra sa. Această ipoteză lipsește din formularea textului (spre deosebire de art.100 c.pr.pen. din prezent). Nu este necesar un text anume pentru biroul de avocatură (art.159 al.3). Persoana percheziționată poate fi și un terț; nu neapărat o persoană cu privire la care să existe o bănuială că a comis o infracțiune, suficient să dețină obiectul sau înscrisul care poate servi ca mijloc de probă. Sub acest aspect art.100 c.pr.pen.

este mai bine formulat. Percheziția prin concept nu poate servi la prinderea învinutului sau inculpatului. Pentru aceasta sunt aplicabile prevederile art.152 al.3¹ c.pr.pen. (organul de poliție pătrunde în domiciliul unei persoane fără voia acesteia pentru a executa măsurile de arestare preventivă). De ce se folosește **locație** în loc de **loc**? deoarece obiectul sau înscrisul poate să se găsească în **variate locuri**. Cuvântul locație are alt sens în limba română (vezi dicționarul limbii române).

156. Textul este imperfect formulat, pe lângă folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit. Percheziția domiciliară așa cum a fost definită mai sus n-are ca obiect aflarea locului unde se află învinuitul ori inculpatul (cum se arată în proiect, art.160 al.1, lit.c și al.9) ci pentru aflarea de obiecte și înscrisuri. Pentru aceasta există alte dispoziții procedurale (art.152 c.pr.pen.), organul de poliție n-are nevoie de pretextul percheziției domiciliare. Art.160 al.1 lit.b și c par să conțină o repetare .

157. Textul este imperfect formulat. Nu este totuna a folosi forța contra rezistenței unei persoane și a folosi forța pentru a deschide în mod forțat o încăpere (art.161 al.8). Nu se dispune percheziția domiciliară pentru a preda o persoană (art.161 al.5). Ce înseamnă a restricționa libertatea de mișcare a unei persoane? (art.161 al.3) , ce înseamnă să „contacteze un avocat” (art.161 al.6) . Formularea textului se pierde în amănunte de ordin criminalistic . Continuând pe această linie ar trebui reglementate și alte ipoteze de amănunt cum ar fi situația în cazul când persoana căreia i se solicită obiectul sau înscrisul a pierdut cheia de la cutia unde ținea aceste lucruri, ori a ascuns cheia sau are un atac de cord încât nu poate da explicații ori se produce un cutremur ori un incendiu și obiectele căutate sunt distruse pe această cale, etc.

Redactorii proiectului n-au înțeles limitele în care poate avea loc o reglementare procesual penală (de pildă al.18 este pur criminalistic).

Reglementarea din art.161 are 17 aliniate ceea ce este inadmisibil ca sistematizare a materiei reglementate. Aceasta ar fi trebuit împărțită în mai multe dispoziții .

158. De acord cu textul. Sunt reproduse corect prevederile din art.107 c.pr.pen. în vigoare.

159. Textul se inspiră din art.108 c.pr.pen. în vigoare dar care este mult amplificat cu formulări imperfecte, confuze, inutile. Se specifică până și cum trebuie semnat procesul verbal (pe fiecare pagină și la sfârșit) .

160. Textul reproduce prevederile din art.109 c.pr.pen. în vigoare cu unele imperfecțiuni de formulare .

161. Textul reproduce prevederile art.110 din c.pr.pen. în vigoare.

162. Textul reproduce prevederile art.111 c.pr.pen. în vigoare însă restrânge aplicarea numai la persoana juridică de drept public. În prezent art.111 se referă la toate persoanele juridice .

163-167. Percheziția corporală, care în prezent este reglementată într-un singur text cu 2 alineate (art.106) este mult mai amplu reglementată (4 articole cu 12 alineate) proiectul conținând multe amănunte nesemnificative iar altele de domeniul criminalisticii .

165. Percheziția unui vehicul. Formularea imperfectă. Nu se face o atare percheziție pentru prinderea învinutului sau inculpatului. Al.5 devine inutil dacă se spune o dată despre orice proces verbal. La fel al.6 și 7 .

166. Reglementare excesivă (19 alineate). Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit .

167. De acord cu textul. Este reprodus art.96 din c.pr.p. în vigoare .

168. Textul reproduce art.97 din c.pr.p. în vigoare mult amplificat (6 alineate în loc de 3) .

169. Textul reproduce prevederile din art.99 din c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul. Lipsește o reglementare specială privind constatarea tehnicoștiințifică și constatarea medico-legală. Reglementarea din proiect este excesivă

(21 de texte) față de 11 din reglementarea actuală; cu exprimări imperfecte și amănunte de ordin criminalistic. În locul unui raport de constatare tehnico-științifică se prevede audierea ca martor a tehnicianului (art.173 al.6) inovație pe care n-a solicitat-o nici doctrina nici jurisprudența .

170. Textul se inspiră din art.119 c.pr.pen. în vigoare însă este defectuos formulat pe lângă faptul că este mai stufos .

171. De acord asupra textului mai puțin asupra modului de exprimare .

172. Textul ar fi trebuit să figureze în capitolul „incompatibilități” .

173. De acord cu textul mai puțin asupra modului de exprimare .

174. Textul se inspiră din art.121 c.pr.pen. în vigoare însă este mult amplificat cu amănunte nu neapărat necesare (al.5,6,7) fiind mai mult de ordin criminalistic. Asemenea amplificări n-au fost cerute de doctrină și nici de practica judiciară . Comportarea nesatisfăcătoare a expertului poate constitui o abatere judiciară și sancționată conform art.198 al.4 lit.b ,c, d c.pr.p în vigoare. Înlocuirea expertului nu se poate produce decât foarte rar și cred că este o chestiune de ordin criminalistic. Înlocuirea s-ar putea produce și dacă expertul se îmbolnăvește devenind indisponibil sau decedează. Toate aceste amănunte exclud reglementării procedurale.

175. Textul reproduce art.118 c.pr.p. în vigoare însă este mult amplificat cu amănunte din domeniul criminalistic. Asemenea amplificări n-au fost cerute de doctrină și jurisprudență .

176. Textul se inspiră din art.119 și 120 c.pr.pen. în vigoare care sunt mai clar formulate. Nu cred că trebuie reglementat în procedură **cum** trebuie efectuată o expertiză, aceasta este de domeniul criminalisticii .

177. Textul reproduce dispozițiile art.122, 123 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul.

178. De acord cu textul .

179. Textul reproduce dispozițiile din art.124 c.pr.p. în vigoare .

180. Textul se inspiră din art.125 c.pr.pen. în vigoare. De acord cu textul .

181. Textul reproduce dispozițiile din art.126 c.pr.p. în vigoare. De acord cu textul .

182. De acord cu textul . Sunt reproduse prevederile din art.127 c.pr.p. în vigoare .

183. Textul este excesiv (are 28 de alineate față de 3 alineate a textului în vigoare) cu multiple amănunte de ordin criminalistic. Nu se precizează că este vorba de o expertiză obligatorie .

184. Textul este excesiv, conține multe amănunte de ordin criminalistic. În prezent art.117 al.3 satisface lăsând ca manualele de criminalistică să completeze cu amănunte .

185. Reglementarea este de domeniul criminalisticii .

186. Reglementarea este de domeniul criminalisticii .

187. Reglementarea este de domeniul criminalisticii .

188. Reglementarea este de domeniul criminalisticii .

189. Reglementarea este de ordin criminalistic. În prezent nu există o atare reglementare .

190. Reglementare excesivă, aparține domeniului criminalisticii . Lipsește reglementarea folosirii interpretării (art.128 c.pr.p. în vigoare) .

191. Reproduce în esență art.129 din codul de procedură în vigoare (cercetarea locului faptei). În proiect se începe prin a admite competența de efectuare a operației în loc să se înceapă cu descrierea operației (ca în art.129 din c.pr.p. în vigoare). Textul actual este mai clar și mai complet .

192. Se reproduce în esență art.130 (Reconstituirea) din codul de procedură în vigoare. De acord cu textul mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit .

193. De acord cu textul .

194. De acord cu textul .

195. Amprentarea nu este un cuvânt românesc, nu-l găsim în dicționar. Textul este nou, conține amănunte de ordin criminalistic .

196. Textul reproduce prevederile art.94 și 95 din codul de procedură în vigoare. De acord cu textul .

197. Avem rezerve asupra alin.2 al art.197; procesul verbal încheiat de organele de urmărire penală sau de instanță nu este un mijloc de probă (nu figurează printre cele enumerate în art.64 c.pr.p., enumerare care în doctrina română este considerată exhaustivă; vezi Explicații teoretice asupra art.64 c.pr.p.). Mai curând procesul verbal este un procedeu de probațiune. Procesul verbal se poate referi la orice constatări făcute de organul judiciar, constatări care pot fi aduse la cunoștința organului judiciar și pe altă cale (prin declarațiile învinuitului, inculpatului, etc.).

198. De acord cu textul (cuprinsul și forma procesului verbal) .

199. Reproduce în esență art.132 din codul de procedură penală în vigoare, amplificat (8 alineate în loc de 5 alineate). Nu toate aceste adăugiri sunt justificate (de ex. alin.5,6).

200. Reproduce prevederile art.135 din codul de procedură penală în vigoare. De acord asupra textului .

201. În prezent, măsurile preventive se dispun împotriva persoanelor cu privire la care există probe și indicii temeinice că a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală. Aceasta este mai mult decât o „bănuială rezonabilă” că a săvârșit o infracțiune (a se vedea și lucrarea „Explicații teoretice ale codului de procedură penală”, vol.I, p.312-313).

Aceste măsuri se numesc preventive deoarece sunt dispuse spre a înlătura orice pericole la care ar fi expusă desfășurarea procesului penal: ascunderea, desființarea sau alterarea urmelor infracțiunii, sustragerea învinuitului de la urmărire sau a inculpatului de la urmărire, de la judecată sau de la executarea pedepsei, zădărnicierea aflării adevărului prin influențarea martorilor, experților. Altfel zis, asemenea măsuri se dispun ori de câte ori organul judiciar constată pe bază de indicii serioase posibilitatea ivirii oricăruia din pericolele enunțate mai înainte.

Justificarea acestor măsuri n-are nimic comun cu „administrarea corectă a probelor” cum se arată în proiect (art.201 al.1). Era mai corectă formularea acestor idei în art.136 c.pr.p. în vigoare.

Cuvântul „doar” trebuie eliminat. Al.2 din text este inutil: se înțelege că măsurile preventive presupun existența unei acțiuni penale .

Lipsește 2 măsuri preventive din enumerarea din art.201 al.4 și anume „obligarea de a nu părăsi localitatea” și „obligarea de a nu părăsi țara”, măsuri existente în codul de procedură penală în vigoare.

În schimb s-au introdus ca măsuri preventive controlul judiciar și controlul judiciar pe cauțiune și arestul la domiciliu .

Avem rezerve dacă noile măsuri preventive vor fi mai eficiente și posibil de realizat decât cele 2 măsuri la care s-a renunțat. Pe de altă parte nici doctrina și nici jurisprudența n-au solicitat asemenea inovații.

202. Textul ar putea fi păstrat numai dacă se soluționează negativ problemele ridicate la pct.201. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect, de cameră preliminară și de judecător pentru drepturi și libertăți .

203. Textul s-ar putea menține numai dacă se soluționează negativ problemele ridicate la pct.201. Oricum este un text greoi și artificial amplificat (14 alineate) în parte și datorită introducerii instituției judecătorului pentru drepturi și libertăți .

204. Textul amplifică artificial reglementările prin introducerea instituției camerei preliminare.

205. De acord cu textul mai puțin cu modul de expunere.

206. Exces de reglementare. Avem rezerve asupra necesității instituției camerei preliminare.

207. De acord cu textul .

208. Reținerea. Textul este excesiv (16 alineate). Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de suspect în loc de învinuit. Al.3 al textului nu rezolvă problema dacă timpul necesar pentru conducerea învinuitului la sediul organului

judiciar este chiar de 24 de ore sau în jurul acestei durate. Nu există în dicționarul limbii române cuvântul „amprentare”. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător pentru drepturi și libertăți. La fel în ce privește folosirea noțiunii de „suspect” în loc de „învinuit” .

209. De acord cu textul, mai puțin asupra modului de exprimare .

210. Ar fi trebuit în acest text să se arate în ce constă controlul judiciar adică conceptul acestei instituții și apoi să se prevadă modul de reglementare. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător pentru drepturi și libertăți și de judecător de cameră preliminară .

211. De acord cu textul, dacă se clarifică mai întâi în ce constă măsura preventivă respectivă. Avem rezerve asupra noțiunii de judecător pentru drepturi și libertăți .

212. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător de drepturi și libertăți .

213. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător de cameră preliminară. Aceasta complică reglementarea .

214. Acest text trebuia trecut la început spre a clarifica conținutul măsurii preventive. Textul este excesiv (16 alineate). Avem posibilitatea să dotăm pe fiecare inculpat cu un sistem electronic de supraveghere? La ce spectacole sportive sau culturale să nu participe . Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător pentru drepturi și libertăți, judecător de cameră preliminară. Reglementarea nu este realistă ci imită modele străine fără a se ține seama de realitățile vieții juridice de la noi .

215. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător pentru drepturi și libertăți, judecător de cameră preliminară, cameră preliminară. Reglementarea trebuie să înceapă cu art.217 (conținutul cauțiunii).

216. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător de drepturi și libertăți. În rest de acord cu textul mai puțin cu modul de expunere.

217. Textul este excesiv (11 alineate). Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător de drepturi și libertăți, judecător de cameră preliminară .

218. (Arestul la domiciliu). Reglementarea ar fi trebuit să înceapă prin arătarea conținutului acestei măsuri, ceea ce se arată în art.221 din proiect și după acesta ar urma să fie reglementate celelalte aspecte. Avem rezerve că această măsură ar trebui luată și de alte instituții în afară de instanță (adică de judecătorul de drepturi și libertăți, sau judecătorul de cameră preliminară). Ce înseamnă „împrejurări relevante”?, expresia nu face parte din limbajul juridic. Exprimarea este confuză „motive verosimile de a bănuși”. Evadarea n-are nici o legătură cu reglementarea arestului la domiciliu .

219. Textul nu mai are nici o justificare dacă dispăre instituția judecătorului de drepturi și libertăți, urmând ca măsura să o ia numai instanța de judecată.

220. Textul va suferi inevitabil reformulări dacă dispăre instituția camerei preliminare și implicit judecătorul de cameră preliminară și dacă numai instanța de judecată va putea dispune asupra măsurii arestului la domiciliu .

221. Acest text trebuie adus mai înainte de a se arăta organul judiciar competent să ia această măsură. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător pentru drepturi și libertăți și judecător de cameră preliminară. Supravegherea persoanelor arestate la domiciliu va presupune serioase eforturi financiare (procurarea unui aparat electronic etc.). Dacă cel arestat refuză aparatul electronic de supraveghere va fi și mai dificilă realizarea acestei supravegheri. Excepțiile prevăzute în text când arestatul poate să părăsească domiciliul va face ca măsura să fie și mai inefficientă. Nu **expres** ci **explicit** . Alin.12 este discutabil.

Măsura arestului ar putea fi înlocuită dacă cel în cauză a comis cu adevărat o unică infracțiune intenționată nu dacă există bănușeli în acest sens. Textul este confuz deoarece o nouă infracțiune înseamnă că va exista un concurs de infracțiuni în raport cu infracțiunea pentru care s-a luat măsura arestului la

domiciliu. În această situație organul judiciar ori extinde arestul la domiciliu și pentru această nouă infracțiune sau dispune pentru anumite infracțiuni arestarea preventivă .

222. Textul este confuz. Nu este examinată și ipoteza „concursului de infracțiuni” (vezi pct.225) acesta va determina automat și prelungirea arestului la domiciliu dacă măsura se extinde și asupra infracțiunilor concurente. În acest caz se mai poate respecta durata maximă de 180 de zile a arestului la domiciliu?.

223. Arestarea preventivă. Formula „motive verosimile de a bănuî” este confuză. Această dublă rezervă în raport cu săvârșirea efectivă a unei infracțiuni este neclară și de natură să provoace multiple controverse în practica judiciară. Folosirea frecventă a acestei formule în cuprinsul proiectului nu este de natură să o facă mai puțin discutabilă .

Textul se complică în măsura în care adaugă și niște situații concrete care departe de a furniza numai motive verosimile justifică existența unor bănuieli serioase că cel în cauză a comis o infracțiune . Repetarea formulei „motive verosimile de a bănuî” atât de frecvent în cuprinsul acestui text amplifică neclaritatea textului .

224. Textul este confuz. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător pentru drepturi și libertăți; „să existe probe că există motive verosimile de a bănuî”. O exprimare mai confuză este greu de imaginat. Prin „probă” înțelegem altceva decât verosimilul și bănuiala. Vezi art.63 c.pr.p. în vigoare. Proba presupune existența unor elemente de fapt care servesc la constatarea existenței sau inexistenței unei infracțiuni, la identificarea persoanei care a săvârșit-o și la cercetarea împrejurărilor pentru justa soluționare a cauzei .

Când o împrejurare constituie probă înseamnă că a furnizat o certitudine, nu o bănuială, nu ceva verosimil în legătură cu existența infracțiunii, a infractorului sau a împrejurărilor cauzei. Desigur o probă nu epuizează probațiunea, deoarece se confruntă și cu alte probe unele care tind să dovedească

contrariul celor de mai sus. Concluzia în sensul că existența faptei este probată o va lua instanța pe baza evaluării ansamblului probator (art.63 al.2 c.pr.p.).

225. Textul ar fi corespunzător numai dacă se referă la instanța de judecată, nu la judecătorul pentru drepturi și libertăți, care după părerea noastră ar trebui eliminat dintre instituțiile procedurale. Textul este încărcat cu dispoziții de amănunt procedurale care ar putea fi reglementate o dată pentru un șir întreg de texte .

226. Textul este confuz, repetă ideile, ca urmare trebuie reformulat .

227. Textul ar fi corespunzător dacă ar avea în vedere numai instanța de judecată nu judecătorul pentru drepturi și libertăți .

228. Aceste activități trebuie să le desfășoare întreaga instanță nu numai judecătorul pentru drepturi și libertăți .

229. De acord cu alin.1 al art.229 din proiect. Al.2 îl implică pe judecătorul pentru drepturi și libertăți de care ne-am putea lipsi .

230. De acord cu textul. Avem rezerve asupra necesității judecătorului pentru drepturi și libertăți .Mandatul va putea fi emis de instanța de judecată.

231. De acord cu textul, mai puțin cu implicarea în aceste operații a judecătorului pentru drepturi și libertăți și cu modul neclar de exprimare.

232. De acord cu textul mai puțin asupra modului de exprimare și asupra implicării judecătorului pentru drepturi și libertăți .

233. De acord cu textul, mai puțin cu implicarea judecătorului pentru drepturi și libertăți .

234. De acord cu textul .

235. De acord cu textul mai puțin asupra modului de exprimare și asupra implicării judecătorului pentru drepturi și libertăți .

236. De acord cu textul, mai puțin cu implicarea judecătorului pentru drepturi și libertăți .

237. Textul este confuz. Avem rezerve și asupra implicării judecătorului pentru drepturi și libertăți .

238. De acord cu textul mai puțin cu implicarea judecătorului pentru drepturi și libertăți .

239. Textul rămâne fără justificare dacă se va elimina instituția camerei preliminare și judecătorul pentru camera preliminară .

240. Textul este neclar (al.2 și 3 nu se înțelege soluția de reglementare). Dacă există temeiuri pentru arestarea preventivă și dincolo de termenele arătate în art.240 al.1, cum s-ar justifica o altă măsură preventivă decât tot arestarea preventivă?. Trebuie să se reflecteze la soluția corespunzătoare acestor noi împrejurări .

241. De acord cu textul, mai puțin cu folosirea noțiunilor de judecător pentru drepturi și libertăți și judecător de cameră preliminară .

242. De acord cu textul (mai puțin asupra folosirii noțiunilor de judecător pentru drepturi și libertăți, judecător de cameră preliminară, ca și asupra modului de exprimare).

243. Textul este excesiv de mare (15 alineate) dacă măsura arestării preventive este cea mai grea dintre aceste măsuri cum s-ar justifica soluția din art.240?. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de suspect, judecător pentru drepturi și libertăți, judecător de cameră preliminară. Textul ar trebui împărțit; revocarea separat de înlocuirea unei măsuri preventive .

244. Formularea este confuză. Minorul are un regim special de sancționare. El nu poate fi sancționat cu detențiunea pe viață (art.109 al.2 c.pr.p. în vigoare), în acest caz se aplică închisoarea de la 5-20 ani. Avem rezerve dacă vârsta minorului responsabil penal ar putea începe de la 13 ani (al.3). Acest alineat trebuie reformulat. La fel trebuie reformulat al.4 litera d din proiect deoarece pedepsele pentru minor trebuie altfel exprimate.

245. De acord cu textul, mai puțin cu modul de exprimare și cu folosirea noțiunii de suspect.

246. Textul este confuz. Măsura de siguranță se dispune contra persoanei care a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală dând în vileag starea de pericol

a inculpatului (nu este vorba de o bănuială). De asemenea măsura de siguranță urmărește să prevină ca pe viitor să se mai comită astfel de fapte. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de judecător de drepturi și libertăți și judecător de cameră preliminară .

247. De acord cu textul, mai puțin cu folosirea noțiunii de cameră preliminară, judecătorul pentru drepturi și libertăți, judecătorul de cameră preliminară, suspect.

248. Măsura de siguranță este menită să înlăture starea de pericol a persoanei inculpatului nu pericolul faptei sau pericolul pentru siguranța publică. Textul este confuz. Măsura se dispune dacă inculpatul a săvârșit o faptă prevăzută de legea penală (nu când există un temei rațional de a crede) .

249. Aplicarea și ridicarea măsurii provizorii de internării medicale ar fi de atributul judecătorului pentru drepturi și libertăți și poate fi îndeplinită numai de instanța de judecată. La fel atribuțiile judecătorului de cameră preliminară. Avem rezerve față de noțiunea de suspect, judecător de cameră preliminară. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de suspect, judecătorul pentru drepturi și libertăți, etc.

250. Condițiile generale de luare a măsurilor asiguratorii. Textul este neclar formulat. Avem rezerve asupra folosirii noțiunilor de cameră preliminară și de judecător de cameră preliminară.

251. De acord cu textul mai puțin asupra folosirii noțiunii de judecător pentru drepturi și libertăți, judecător de cameră preliminară.

252. De acord cu textul mai puțin asupra folosirii noțiunii de judecător de cameră preliminară.

253. De acord cu textul mai puțin cu folosirea noțiunilor de cameră preliminară.

254. Sunt amestecate două reglementări diferite una care se referă la procedura sechestrării lucrurilor mobile și ar trebui trecute la prevederile art.253 și alta despre inscripția ipotecară (sechestrul asupra bunurilor imobile).

Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de judecător de cameră preliminară. În continuare se reproduc prevederile art.166 c.pr.p. în vigoare.

255. Poprirea. De acord cu textul mai puțin cu folosirea noțiunii de judecător de cameră preliminară. Se reproduc prevederile art.167 c.pr.p. în vigoare.

256. Restituirea lucrurilor. De acord cu textul, mai puțin asupra folosirii noțiunilor de judecător de drepturi și libertăți, judecător de cameră preliminară, suspect.

257. De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.170 din c.pr.p. în vigoare.

258. De acord cu textul (modul de citare).

259. De acord cu textul (conținutul citației) mai puțin asupra folosirii noțiunii de suspect.

260. De acord cu textul (locul de citare) mai puțin asupra folosirii noțiunii de suspect.

261. De acord cu textul (înmânarea citației) mai puțin asupra folosirii noțiunii de suspect .

262. De acord cu textul. Se reproduce textul în vigoare.

263. De acord cu textul. Se reproduce textul în vigoare (art.181).

264. De acord cu textul.

265. De acord cu textul. Se reproduce textul în vigoare (art.182).

266. De acord cu textul. Se reproduce art.183 din c.pr.p. în vigoare mai puțin cu folosirea noțiunii de judecător de drepturi și libertăți .

267. De acord cu textul mai puțin cu folosirea noțiunii de judecător pentru drepturi și libertăți .

268. Termenele. De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.185 c.pr.p. în vigoare.

269. De acord cu textul. Se reproduce art.186 c.pr.p. în vigoare.

270. De acord cu textul. Se reproduce art.187 c.pr.p. în vigoare.

271. De acord cu textul. Se reproduc prevederile art.188 c.pr.p. în vigoare.
272. Cheltuieli judiciare. Se reproduc prevederile art.189 c.pr.p. în vigoare.
273. De acord cu textul. Se reproduc prevederile art.190 c.pr.p. în vigoare.
274. De acord cu textul .
275. De acord cu textul care reproduce prevederile art.192 c.pr.p.
276. De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.193 c.pr.p. în vigoare.
277. De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.194 c.pr.p. în vigoare.
278. De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.195 c.pr.p. în vigoare.
279. De acord cu textul. Sunt reproduse prevederile art.196 c.pr.p. în vigoare.
280. Nulitatea. Textul este confuz, mai clar este art.197 din c.pr.p. în vigoare. Nu „expres” ci „explicit” .
281. De acord cu textul, mai puțin cu folosirea noțiunilor de suspect și cameră preliminară .
282. Textul este confuz. Ce înseamnă „echitatea procesului penal”. Avem rezerve asupra folosirii noțiunii de cameră preliminară. Nu în mod „expres” ci „explicit” .
283. Amenda judiciară. De acord cu textul care reproduce prevederile art.198 c.pr.p. în vigoare mai puțin folosirea noțiunii de suspect.
284. De acord cu textul care reproduce prevederile art.193 c.pr.p. în vigoare .

ABSTRACT

Autorul continuă seria de observații critice la adresa proiectului noului cod de procedură penală, elaborat în cadrul Ministerului Justiției și supus discuției publice .

Sunt relevate convingător neajunsurile de conținut sau de formulare a acestui proiect cu propuneri motivate de perfecționare a proiectului .

Cuvinte cheie: noul cod de procedură penală, observații critice, formulări imperfecte, reproducerea textelor actuale

ASOCIAȚIA ROMÂNĂ DE ȘTIINȚE PENALE
ROMANIAN ASSOCIATION OF PENAL SCIENCES

REVISTA
DE
DREPT PENAL
PENAL LAW REVIEW

Anul XV Nr. 4
Octombrie — Decembrie

București 2008

REVISTA DE DREPT PENAL

apare sub egida

Asociației Române de științe penale

PENAL LAW REVIEW

appear under shield of

Romanian Association of Penal Sciences

Comitetul de onoare
al revistei
Honour Board of
Review

(alphabetical orders): *prof.dr. José Luis de la Cuesta* Catedrático de Derecho Penal, Universidad del País Vasco, Presidente de la Asociación Internacional de Derecho Penal (AIDP); *profeseur Leszek Kubicki*, Rédacteur en chef de la Revue polonaise „l'Etat et le Droit”; *prof.dr.dr. Kühl Eberhard* Karls. Universität Tübingen; *prof. Adam Nieto Martin*, Universidad de Castilla la Mancha, Instituto de Derecho Penal Europeo; *prof. Lorenzo Picotti*, Dipartimento di Studi Giuridici, Università di Verona; *prof. Avv. Mario Pisani*, Istituto di diritto penale, Milano, Italia; *Jean Pradel* professeur émérite de l'Université de Poitiers; *Jacques-Henri Robert*, professeur à l'Université Panthéon-Assas, directeur de l'Institut de criminologie, Paris, France; *prof.dr.dr.h.c. Ulrich Sieber*, Max-Planck-Institut für ausländisches und internationales Strafrecht, Freiburg. Deutschland; *prof. Avv. Alfonso Stile*, Onorario di diritto penale al Università din Roma „La Sapienza”; *prof. Françoise Tulkens*, Juge à la Cours européenne des droits de l'Homme, présidente de la deuxième section; *prof. Eugenio Raul Zaffaroni*, Universidad de Buenos Aires, Juge à la Cour Suprême de l'Argentine

Comitetul de referenți
științifici
Board of Scientific
Reporter

(alphabetical orders): *prof.univ.dr. Matei Basarab*, *prof.univ.dr. Costică Bulai*, *prof.univ.dr. Vasile Dobrinou*, *prof.univ.dr. Narcis Giurgiu*, *Nicoleta Iliescu*, *prof.univ.dr. Constantin Mitrache*, *prof.univ.dr. Gheorghita Mateu*, *prof.univ.dr. Ion Neagu*, *prof.univ.dr. Gheorghe Nistoreanu*, *prof.univ.dr. Viorel Pașca*, *Vasile Teodorescu*, *prof.univ.dr. Grigore Theodoru*, *prof.univ.dr. Tudorel Toader*, *prof.univ. Augustin Ungureanu* (alphabetical orders): *George Antoniu* (chief editor), *Ovidiu Predescu* (deputy chief editor), *Ioan Molnar* (deputy chief editor for penal law), *Nicolae Volonciu* (deputy chief editor for penal proceeding), *Ortansa Brezeanu* (deputy chief editor for penal executive law), *Dorin Ciuncan*, *Valerică Dabu*, *Ștefan Daneș*, *Anton Pandrea*, *Constantin Păun*, *Constantin Duvac*

Secretar general
de redacție
General Secretary
of Editorial Staff

Ilie Pascu

Secretar general
adjunct de redacție
Deputy General
Secretary
of Editorial Staff

Adina Vlăsceanu

Secretar de redacție
Editorial Staff Writer

Tudor Avrigeanu, Mioara Ketty Guiu, Gheorghe Stroe

Secretar tehnic
Technics Secretary

Vladimir Galche

Secretar tehnic adjunct
Deputy Technics
Secretary

Iolanda Vasile

Editorial Office, Romanian Association of Penal Sciences, str. Șerban Vodă nr. 41, sect.4, București, România, tel.004021/318.81.30; Fax: 004021/318.24.53, email: icj_juridic@yahoo.com; rdpenal@yahoo.com

Manuscrisele, precum și orice corespondență se vor trimite pe adresa: Flămânzeanu Rozalia, Institutul de Cercetări Juridice, Calea 13 Septembrie nr. 13, sectorul 5, București, cod 050711, tel.021.318.81.30, fax: 021.318.24.53.

APARE DE PATRU ORI PE AN

REVISTA DE DREPT PENAL

Anul XV, nr. 4

octombrie – decembrie 2008

SUMAR

Studii

prof.univ.dr. GEORGE ANTONIU, Observații la proiectul noului Cod de procedură penală (I) 9

Puncte de vedere

prof.univ.dr. SANTIAGO MIR PUIG (Spania), Limitele normativismului în dreptul penal 29

prof.univ.dr. RODICA MIHAELA STĂNOIU, *lect.univ. AURA CONSTANTINESCU*, Costul crimei 51

prof.univ.dr. ADRIAN ȘTEFAN TULBURE, *lect.univ.dr. MARIA ANGELA LATU*, Limitele controlului ierarhic în cadrul Ministerului Public 62

prof.univ. dr. VALERICĂ DABU, *PETRE VOINESCU*, Protecția juridică a creditului de stat și privat 67

prof.univ.dr. ADRIAN-MILUTIN TRUICHICI, Absorbția formelor de participare 85

prof.univ.dr. DANIELA IULIANA LĂMĂȘANU, Evaluarea pericolului social al faptelor 88

prof.univ.dr. MARIN FĂGĂRAȘ, Aplicarea legii penale în spațiu. Propuneri de lege ferenda 96

prof.univ.dr. CONSTANTIN LICA, Tipicitate și vinovăție 108

prof.univ.dr. DORINEL POPA, Reflecții asupra obiectului material al infracțiunii 122

prof.univ.dr. VERSAVIA BRUTARU, Din nou despre conceptul de incriminare 132

prof.univ.dr. DORIN GÎFTEI, Pavilioanele de complezență și consecințele utilizării acestora la nivel global 138

Comentarii de practică judiciară

prof.univ.dr. MARIAN CORNELIU GHEORGHITĂ, *SORIN MIHAI CĂLIN*, Limitarea drepturilor avocatului în cursul urmăririi penale 145

prof.univ.dr. OVIDIU DOBLEAGĂ, *MARIA-MAGDALENA BACIU*, *BENKE KAROLY*, Infracțiuni împotriva intereselor financiare ale Comunității Europene (I) ... 152

Practică judiciară

prof.univ.dr. DORIN GÎFTEI (rezumate) din practica judiciară a instanțelor de judecată (Înalta Curte de Casație și Justiție, Curtea de Apel Pitești, Tribunalul Argeș, Tribunalul Vâlcea) (*Versavia Brutaru*) 163

Pratique judiciaire

Solutions (résumées) de la pratique judiciaire des juridictions de jugement
(la Haute Cour de Cassation et Justice, Cour d'Appel Pitesti, Tribunal
Arges, Tribunal Vâlcea) (*Versavia Brutaru*)

163

Chroniques – Comptes-rendus – Bibliographie juridique roumaine

OBSERVAȚII LA PROIECTUL
NOULUI COD DE PROCEDURĂ PENALĂ (I)*

George ANTONIU**

1. *Observații introductive*

1. Ministerul Justiției a dat publicității proiectul noului Cod de procedură penală. Deși la „observații” se arată că este vorba de un proiect „de lucru”, supus dezbaterii persoanelor interesate, urmând ca după aceasta să fie supus dezbaterii publice, ni se pare util să semnalăm de pe acum unele neajunsuri ale proiectului. Nu știm dacă procedând astfel ne situăm pe poziția „persoanelor interesate” sau în situația publicului. După părerea noastră soluțiile viitorului cod de procedură penală consacrand regulile după care vor fi ocrotite drepturile și libertățile cetățenilor prezintă interes pentru toată lumea; toți cetățenii devenind atât „persoane interesate”, cât și publicul care ar trebui să dezbată aceste soluții.

2. Proiectul Codului de procedură penală dat publicității la 10 octombrie 2008 cuprinde numai *textele* viitorului cod, deși am fi dorit ca acestea să fie însoțite de *explicațiile* redactorilor proiectului asupra fiecărei modificări pe care au adus-o în raport cu legea procesual penală în vigoare. Numai cunoscând modul cum au gândit redactorii proiectului viitoarea înfățișare a legii procesuale, sursele legislative din care s-au inspirat în această redactare și evaluările comisiei asupra dispozițiilor în vigoare susceptibile de modificări, am putea organiza o discuție utilă asupra calităților sau neajunsurilor proiectului. Tehnic, o atare prezentare comparativă trebuia să fie făcută sub forma unei expunerii pe două coloane paralele: una care să cuprindă textul Codului de procedură în vigoare, iar alta explicațiile date de comisie fiecăreia din dispozițiile procesuale susceptibile de a fi modificate. În felul acesta specialiștii ca și publicul ar fi putut să-și exprime părerea nu numai asupra *rezultatului* activității de redactare a proiectului, adică asupra noilor texte de lege, dar și asupra operațiilor prealabile de reflecție, de documentare, de evaluare din partea comisiei, operații care s-au finalizat într-o anumită formulare a dispozițiilor legale supuse dezbaterii.

Publicarea proiectului fără atare explicații obligă pe cel care le analizează să intuiască procesele de reflecție ale comisiei, intuiție care poate fi înșelătoare

* La elaborarea articolului a fost avut în vedere proiectul Codului de procedură penală – forma prezentată de Ministerul Justiției la data de 12 noiembrie 2008 (disponibilă pe site-ul www.just.ro). Eventualele completări sau modificări aduse proiectului după această dată nu au fost avute în vedere cu ocazia redactării articolului de față.

** Profesor universitar doctor, director științific al Institutului de Cercetări Juridice al Academiei Române, email: tej.juridic@yahoo.com

determinând fie evidențierea unor calități nemeritate ale proiectului, fie exprimarea unor critici neîntemeiate.

Această observație este valabilă și pentru proiectul noului Cod penal, asupra căruia revista a exprimat unele observații critice, fără ca la momentul potrivit să fi evidențiat necesitatea unei prezentări comparative a Codului penal în vigoare și a proiectului noului Cod penal.

3. Proiectul noului Cod de procedură penală a fost elaborat în raport cu soluțiile proiectului noului Cod penal redactat de Ministerul Justiției.

Ne vine greu să nu semnalăm această contradicție. Deși există un nou Cod penal adoptat de organul legislativ (legal constituit), prin Legea nr.301/2004 (acesta trebuia să intre în vigoare la 1 septembrie 2008, însă s-a amânat prin O.U.G. nr.73/2008 până la 1 septembrie 2009), iar Ministerul Justiției avea obligația să alcătuiască o comisie de redactare a unui nou Cod de procedură penală în raport cu soluțiile noului Cod penal deja adoptat, asistăm la elaborarea unui proiect de nou Cod de procedură penală în raport cu soluțiile unui proiect de nou Cod penal. O atare atitudine din partea noului legiuitor, de a nesocoti opera legislativă anterioară (înainte chiar ca actul normativ adoptat anterior să fi fost aplicat pentru a se evidenția neajunsurile acestuia și necesitatea unor modificări), reflectă nu numai o lipsă de considerație pentru opera legislativă anterioară, implicit față de competența legiuitorului trecut, dar creează precedente periculoase, îndreptățind guvernele succesive să modifice legislația anterioară numai din considerente pur subiective, și nu pentru că în aplicarea lor efectivă unele dispoziții s-au dovedit a fi nesatisfăcătoare. Pe lângă aceasta, o schimbare legislativă pe baza unei evaluări subiective este de natură să creeze un „haos legislativ”, diminuând respectul față de lege atât din partea organelor de aplicare a legii cât și din partea destinatarilor acesteia.

Dacă reflectăm la situația bizară actuală ne întrebăm ce va putea reține pe legiuitorul rezultat în urma alegerilor din noiembrie 2008 să respingă chiar soluțiile proiectelor actuale ale Ministerului Justiției în materie penală și să elaboreze alte proiecte, într-o altă viziune, putând ca și acestea la rândul lor să fie negate de un alt guvern având o altă coloratură politică? Se va generaliza astfel lipsa de respect și contestarea competenței organului legislativ anterior, din considerente subiective, și nu pentru că în adevăr opera legislativă anterioară era nesatisfăcătoare în raport cu cerințele practicii sociale.

În realitate, într-un stat bazat pe legalitate și echilibrat, la adăpost de contradicțiile politice, progresul legislativ are loc nu după păreri sau considerente subiective, ci, de regulă, prin modificări succesive aduse legilor existente în măsura în care doctrina și practica judiciară sesizează insuficiențele grave ale unor dispoziții și propune modificări legii respective.

În materia procesual penală schimbările propuse ar fi trebuit să fie justificate de cerințele doctrinei și de cele ale practicii judiciare și nu să fie rezultatul unor dispoziții de moment, a dorinței de a inova cu orice preț sau de a imita instituții străine. Sub acest aspect atât lucrările de elaborare a unui nou Cod penal, cât și ale unui nou Cod de procedură penală trebuiau precedate de o inventariere a observațiilor critice formulate în doctrină și jurisprudență pe parcursul celor 50 de ani de aplicare a codurilor anterioare. La aceste justificări trebuiau adăugate cele rezultate din schimbările importante petrecute în viața socială, în gândirea juridică și în practica legislativă, schimbări care, inevitabil, trebuiau să fie reflectate în noua legislație penală și procesual penală.

Dacă soluțiile legislative, în general, trebuie să fie rezultatul unei documentări temeinice și al unui profund proces de reflecție, aceste cerințe sunt cu atât mai valabile în cazul unor acte normative complexe cum sunt codurile.

4. Proiectul analizat cuprinde numeroase reformulări, stilizări ale textelor legii în vigoare. Este greu de înțeles de ce, dacă se menține soluția de reglementare, comisia de redactare a simțit nevoia să reformuleze textul în condițiile în care nici doctrina și nici jurisprudența n-au criticat ca nesatisfăcătoare formulările anterioare. Cu atât mai mult asemenea reformulări nu sunt de conceput în cazul de față, comisiile anterioare de redactare a codurilor fiind formate din personalități cu o înaltă competență și cu o mare experiență în formularea dispozițiilor legale.

5. Proiectul noului Cod de procedură penală folosește noțiunea de *suspect* în loc de *învinuit* în formularea unor dispoziții identice cu cele din Codul de procedură penală în vigoare. Noțiunea de suspect în limba română are puternice nuanțe subiective (de pildă, cuvântul se folosește în propoziția „după părerea mea dl. X este suspect de furt, ori îl suspectez pe dl.Y de delapidare” etc.), pe când noțiunea de învinuit are un pronunțat caracter obiectiv, tehnic, denumirea fiind atribuită persoanei față de care se efectuează acte de urmărire penală fără a fi pusă în mișcare acțiunea penală (art.229 C.pr.pen.).

6. De asemenea, este de neînțeles de ce din categoria de părți a fost exclusă partea vătămată, deși aceasta când participă la procesul penal exercită atribuții care revin părților din proces.

O atare modificare n-a fost cerută nici de doctrina penală și nici de jurisprudență fiind rezultatul unor imitații ale modelelor străine.

Chiar dacă soluția propusă în proiect este adoptată de unele legislații străine aceasta nu ne obligă să o preluăm în pofida tradiției legislației noastre și, mai ales, a fundamentului profund științific al reglementării din codul în vigoare, așa cum ne este înfățișat acesta în doctrina actuală.

Excluderea părții vătămate din rândul părților este o soluție discutabilă. Persoana vătămată fiind subiect pasiv special în cazul săvârșirii a numeroase fapte prevăzute de legea penală și subiect al conflictului de drept penal care constituie obiectul procesului penal, este firesc să i se dea posibilitatea de a participa la desfășurarea procesului penal. Când persoana vătămată se folosește de această posibilitate și declară că înțelege să participe în procesul penal, ea devine parte în proces și este denumită parte vătămată (art.24 al.1 C.pr.pen.)¹.

7. Este, de asemenea, de neînțeles tendința evidentă a proiectului de Cod de procedură penală de a complica regulile procesuale și procedurale, deși o bună procedură ar trebui să militeze pentru simplificare și accesibilitate. Preocuparea legitimă, firească, principală, de a asigura maximum de garanții procesuale, ca nicio persoană nevinovată să nu fie trasă la răspundere penală și niciun vinovat să nu fie absolvit de pedeapsă, a fost materializată de noul legiuitor în dispoziții complicate, greoaie și prin introducerea de noi reglementări, care complică enorm procesul penal, fără a ne asigura că numai în acest mod procesul penal se va desfășura corespunzător cu excluderea oricăror erori judiciare.

¹ Vinilă Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală*, vol.I, Edit. Academiei, București, 1975, p.89.

8. Noul legiuitor nu a ținut seama că în prezent dacă se pronunță unele soluții contestabile, încălcându-se garanțiile procesuale ale părților sau sunt absolvite nemeritat de pedeapsă persoane vinovate, aceasta se explică, de cele mai multe ori, nu atât prin lipsa unor dispoziții procesuale și procedurale adecvate, ci prin persistența unei anumite mentalități greșite la organele judiciare, cum ar fi superficialitatea, preferința pentru o represiune exagerată, socotind că societatea este mai bine ocrotită prin severitatea pedepselor decât prin promptitudinea lor (deși Beccaria a susținut teza contrarie), ca și prin absolutizarea privațiunii de libertate ca soluție valabilă pentru toate relele sociale. Aceste excese ascund, adesea, o pregătire profesională insuficientă și o incapacitate la unele organe judiciare de a reflecta mai profund și mai nuanțat asupra cazurilor care trebuie soluționate. Atitudinile excesive la care ne referim sunt de obicei încurajate și de faptul că sunt mai rar sau de loc trași la răspundere subordonații care manifestă un exces de represiune, decât aceia care promovează soluții prea blânde, deși excesele nu sunt de dorit nici în defavoarea și nici în favoarea inculpatului, soluțiile juridice caracterizându-se prin echilibru și printr-o justă corelare cu vinovăția celor judecați. Un asemenea echilibru însă nu se poate realiza decât cu organe judiciare bine pregătite profesional (cu atât mai mult aceste exigențe se adresează organelor care controlează activitatea organelor judiciare). Așa cum o dispoziție procedurală clară și accesibilă poate fi denaturată printr-o interpretare superficială ori care vădește lipsă de documentare, tot astfel și o dispoziție legală mai puțin clară poate fi corect și principial aplicată de organe judiciare competente și bine orientate profesional. De aici necesitatea unei atenții deosebite pentru buna pregătire a organelor care aplică legea penală, pentru sporirea competenței și a capacității lor de reflecție asupra normelor penale (substanțiale sau procesuale). Pe cale de consecință, în comisiile de selecție a viitoarelor organe judiciare, ca și în comisiile de elaborare a actelor normative ar trebui să fie atrași cei mai experimentați și mai dotați juriști, care să îmbine o cunoaștere profundă a materiei penale cu o experiență la același nivel în ce privește interpretarea și aplicarea normelor penale.

Având la dispoziție un asemenea material uman, prevederile normative ar putea fi simplificate, iar instituțiile procesuale ar putea fi reduse la minimul necesar.

9. Nu corespunde acestor cerințe de simplificare a regulilor procesuale introducerea de organisme noi care să controleze, să verifice pe cele existente. Așa, de pildă, introducerea instituției Camerei preliminare, concepută ca un sistem ierarhic de organe care verifică legalitatea actelor de trimitere în judecată și a probelor pe care se bazează acesta, este după părerea noastră, o măsură discutabilă.

În istoria legislației române a existat instituția „ședinței pregătitoare” cu obiective similare celor ale Camerei preliminare, instituție la care s-a renunțat după câțiva ani de aplicare constatându-se totala ei inutilitate. Imensa majoritate a actelor de trimitere în judecată erau confirmate de această instanță: rareori se aduceau modificări încadrării juridice a faptelor. Viciul principal al acestei instituții era acela că verificarea legalității actelor de trimitere ca și a probelor administrate de organele de urmărire se efectua pe baza materialelor strânse chiar de organul de urmărire; or, aceste organe aveau grijă ca materialul probator strâns de ele să justifice soluția propusă de trimitere în judecată. Numai când se depășea această fază procesuală și se ajungea în fața instanței de judecată, verificarea probatoriilor efectuându-se în condițiile oralității, nemijlocirii, publicității, apăreau neajunsurile dosarului respectiv, insuficiența probelor sau abuzurile în administrarea probelor, ieșeau la suprafață eventualele „forțări” ale

încadrării juridice etc. În măsura în care lipsesc aceste condiții, orice verificare de către alte organe a dosarului nu ar putea fi decât o activitate suplimentară lipsită de finalitate și de natură să servească mai mult anumitor exigențe abstracte, teoretice decât cerințelor concrete ale represiunii penale.

10. Aceleași rezerve le avem și față de o altă instituție nou introdusă în proiect în structura procesului penal. Este vorba de judecătorul pentru drepturi și libertăți, instituție de asemenea concepută ierarhic și care ar fi menită să corecteze acele soluții prin care s-ar restrânge nejustificat drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei.

Introducerea acestei instituții ridică întrebarea firească: oare nu întreaga instanță, toți judecătorii au obligația profesională și legală de a milita pentru respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale persoanei? Este suficient să cităm conținutul art.1 din proiect care, deși într-o formă confuză și nesatisfăcătoare, face totuși vorbire despre scopul normelor de procedură penală (pe care le aplică toți judecătorii), ca nicio persoană nevinovată să nu fie condamnată, iar persoana vinovată să fie condamnată potrivit legii, iar în art.1 al.3 se afirmă că normele de procedură garantează drepturile părților în procesul penal. S-ar părea că obiectivul principal al organelor judiciare (a tuturor acelor care fac parte din aceste organe) este să contribuie la realizarea acestui scop al justiției.

Mult mai sistematizat și mai limpede rezultă aceste concluzii din art.1 al.2 din proiect unde se prevede că procesul penal trebuie să contribuie la apărarea ordinii de drept, la apărarea persoanei și a drepturilor și libertăților acesteia. Aceleași concluzii rezultă și din alte texte, cum ar fi cele privind rolul organelor de urmărire penală, procedura prezentării materialului de urmărire penală, verificarea lucrărilor de urmărire penală de procuror, sau în legătură cu cuprinsul rechizitoriului ori din dispozițiile privind activitatea organelor de judecată, în fond, apel, recurs, în materia executării hotărârii, și din alte dispoziții.

Dacă, prin concept, organul judiciar are îndatorirea să ia toate măsurile legale când constată nerespectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale unei persoane aflate în puterea lor, apare limpede că încredințarea aceluiași atribuții unui judecător specializat, care să funcționeze paralel cu ceilalți judecători cu atribuții identice, apare de neînțeles, această reglementare apărând ca o instituție paralelă de natură să complice inutil procesul penal. S-ar putea reproșa poate unora din organele judiciare că nu își îndeplinesc corect și consecvent această îndatorire, dar aceasta nu ar justifica soluția proiectului, ci cel mult luarea de măsuri disciplinare contra aceluia care nu și îndeplinesc atribuțiile legale. În niciun caz o asemenea insuficiență n-ar putea fi corectată pe calea creării unui sistem de organe ierarhizate care să îndeplinească, alături de ceilalți judecători, atribuțiile la care ne-am referit.

11. Soluțiile Codului de procedură penală în vigoare nu exprimă numai opțiunile unui legiuitor, opțiuni care ar putea fi înlocuite cu ușurință prin alte opțiuni ale altui legiuitor. Cele mai multe dintre aceste soluții au o bază teoretică remarcabilă, sunt rezultatul unor reflecții profunde asupra rolului și sistematizării procesului penal, formularea textelor a fost făcută cu o maximă atenție spre a evita expresiile echivoce și sursele de controverse, paralel cu grija ca dispozițiile legale să reflecte cât mai adecvat bazele teoretice, fundamentale ale codului.

Orice încercare de a depăși sistemul și structura normelor procesuale în vigoare ar trebui începută prin combaterea bazelor științifice ale Codului și prin substituirea fundamentelor teoretice prezente cu altele mai convingătoare și considerate a fi mai

adevărului în cauzele încredințate lui spre soluționare. Așa, de pildă, măsurile și actele procesuale referitoare la drepturile și libertățile persoanei sunt verificate de judecătorul pentru drepturi și libertăți fundamentale; asupra legalității actului de trimitere în judecată, a probelor pe care se bazează acesta și asupra soluțiilor de netrimitere în judecată se pronunță tot judecătorul, și anume cel al Camerei preliminare, arestarea preventivă nu poate fi luată decât de judecător, percheziția domiciliului se dispune de judecător.

Se ridică firesc întrebarea, oare în prezent nivelul de pregătire profesională a procurorilor, capacitatea lor de rezolvare a atribuțiilor care le revin este așa de mult diferențiată de cea a judecătorilor încât să fie nevoie de o verificare a activității procurorului de către judecător chiar în legătură cu atribuțiile de urmărire penală care le-ar reveni, principal, procurorilor? Desigur, judecătorii prin natura atribuțiilor lor procesuale sunt obligați să evalueze susținerile și probele aduse atât de acuzare, cât și de apărare în sprijinul punctului lor de vedere (*audiatur et altera pars*). Dar această atitudine de obiectivitate, de imparțialitate nu este oare obligatorie, potrivit legii, și pentru procuror (chiar dacă acesta ca reprezentant al executivului în cadrul autorității judecătorești este subordonat ierarhic și poate primi ordine obligatorii pe această linie)? Atunci de ce se acordă un credit excesiv judecătorilor, ceea ce prelungește artificial procesul penal pe lângă permanentizarea unei atitudini de subapreciere a activității unora dintre organele judiciare?

După părerea noastră ieșirea din acest impas ar fi creșterea nivelului de pregătire profesională atât a procurorului, cât și a judecătorului, selecționarea lor riguroasă, verificarea în cadrul fiecărei categorii de organe judiciare a capacității de îndeplinire a atribuțiilor procesuale care le revin. Nu credem în eficiența unor instituții procesuale care să realizeze verificarea activității procurorilor de către judecători, mai eficientă ar fi verificarea în interiorul fiecăreia dintre categoriile de organe judiciare a capacității de îndeplinire a atribuțiilor procesuale care le revin și adoptarea de măsuri corespunzătoare.

De asemenea, trebuie combătută mentalitatea excesiv de represivă a organelor de urmărire în pofida respectării drepturilor și a garanțiilor procesuale ale cetățenilor.

Nu există, după părerea noastră, un regim abstract de legalitate valabil pentru toate timpurile. Fiecare etapă istorică și-a avut regulile ei specifice de legalitate în raport cu mentalitatea timpului și cu cerințele ordinii juridice specifice epocii respective.

3. În art.3 al.2 se exprimă o idee care implică o anumită nuanțare, și anume că „orice îndoială în formarea convingerii organelor judiciare se interpretează în favoarea suspectului sau inculpatului”. În realitate principiul *in dubio pro reo* trebuie înțeles astfel: orice îndoială a organelor judiciare trebuie să le determine la un surplus de probatorii și numai după epuizarea tuturor probatoriilor posibile, dubiul se va interpreta în favoarea învinutului sau inculpatului. Ca atare, nu orice îndoială, superficială, nemotivată, a unui procuror sau judecător fără o pregătire profesională temeinică, poate fi interpretată în favoarea învinutului sau inculpatului, ci numai acea îndoială, rezultat al unui probatoriu complet și adecvat, a unor reflecții competente, asupra speței și a unei motivări temeinice poate avea consecințele menționate. Dispoziția legală citată nu este o favoare, o îngăduință a legii pentru a scuti de eforturi probatorii organul judiciar sau pentru a favoriza superficialitatea, incompetența de a folosi toate mijloacele pentru aflarea adevărului într-o speță determinată, ci este un remediu procesual atunci când s-au epuizat toate mijloacele pentru stabilirea adevărului.

4. La art.4 având marginalul „Aflarea adevărului”, la al.1 este exprimată ideea după care „organele judiciare au obligația *de a stabili*, pe bază de probe, adevărul”.

În realitate adevărul nu se stabilește, expresie care are o vădită nuanță subiectivă, ca și când adevărul ar putea fi manevrat după bunul plac al organelor judiciare, adevărul *se află* prin eforturile probatorii ale organelor judiciare, probe care trebuie să fie privite într-un anumit sens ca neutre (nu numai ale acuzării, nici numai ale apărării), adică probele speței, ale cauzei care urmează a fi soluționată pe baza lor.

5. Articolul 5 conține un principiu a cărui formulare aparține doctrinei, deoarece soluția este controversată. Ar trebui clarificat ce se înțelege prin aceeași faptă (dacă apar aspecte noi ale aceleiași fapte se mai poate vorbi de aceeași faptă?). A se vedea și dispozițiile art.43 din legea în vigoare referitoare la recalculearea pedepsei pentru infracțiunea continuată sau infracțiunea complexă.

Există legislații care nu recunosc acest principiu (de exemplu, SUA) sau cu anumite rezerve (a se vedea controversele din literatura juridică din țările membre ale Uniunii Europene).

6. Denumirea textului art.6 este defectuoasă. Este vorba de obligația punerii în mișcare a acțiunii penale și a exercitării acesteia.

Principiul oportunității este formulat confuz (al.2), la fel și al.3.

În loc de expres trebuie să se folosească cuvântul explicit, între aceste cuvinte existând nuanțe care le deosebesc profund.

7. Articolul 7 este bine formulat și corespunde exigențelor Convenției. Ar trebui precizat, poate, că nu constituie o încălcare a obligației de a respecta un termen rezonabil în desfășurarea urmăririi penale dacă amânările succesive și care au depășit termenul rezonabil se datorează comportării inculpatului.

8. Art.8 din proiect nu este suficient de clar. Mai corespunzător este art.5 din legea procesuală în vigoare, care putea fi preluat. Al.3 din art.8 trebuie trecut la dreptul de apărare (art.9), fiind mai apropiat de problematica acolo reglementată.

9. Articolul 9 ar trebui intitulat „dreptul de apărare”, (vezi Explicații teoretice) expresie care are un înțeles mai larg decât „dreptul la apărare”. Dreptul la apărare sugerează ideea necesității ca învinutului sau inculpatul să aibă un apărător (similar se exprimă dreptul la pensie, dreptul la indemnizație etc.), ceea ce ar exclude posibilitatea autoapărării, drept pe care expresia „dreptul de apărare” nu-l exclude.

10. De acord cu textul (Respectarea demnității umane și a vieții private).

11. Art.7 și 8 C.pr.pen. în vigoare satisfac pe deplin nevoile în această materie. De ce au fost contopite în art.11 din moment ce soluțiile de reglementare s-au păstrat? Sub un alt aspect este de observat că în art.8 C.pr.pen. în vigoare se prevede că dreptul la interpret operează numai din limba maternă deoarece are în vedere naționalitatea victimei. Codul de procedură penală în vigoare prevede pentru subiecții procesuali care nu fac parte din minoritatea națională tratamentul din art.128 al.1 C.pr.pen., potrivit căruia când una dintre părți sau o altă persoană care trebuie ascultată și nu cunoaște limba română ori nu se poate exprima, organul de urmărire penală sau instanța îi asigură în mod gratuit folosirea unui interpret. Interpretul poate fi desemnat de organul judiciar sau ales de părți; în acest din urmă caz el trebuie să fie un interpret autorizat potrivit legii⁴.

⁴ Vintilă Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală*, vol.V, op.cit., p.52.

Al.2 al art.11 din proiect se referă, aşadar, la folosirea limbii materne. Interpretul este asigurat cetăţenilor români care aparţin minorităţilor naţionale şi numai în acest caz operează textul (a se vedea şi art.128 din Constituţie). Nu se pune chestiunea unui interpret în raport cu o altă limbă pe care o cunoaşte cel din urmă. O atare menţiune în textul proiectului ar fi în contradicţie cu întreaga reglementare. Art.11 al.3 din proiect (respectiv art.8 C.pr.pen. în vigoare) operează numai când este vorba de ceilalţi străini sau apatrizi care nu cunosc limba română şi nu fac parte din minoritatea naţională. În acest caz este necesar interpretul. În situaţia acestor persoane (cetăţeni străini) care nu cunosc limba română, interpretul nu trebuie neapărat să fie o persoană care cunoaşte limba maternă (care ar putea fi o limbă foarte rară), ci poate fi un interpret care cunoaşte o altă limbă decât cea maternă a cetăţenilor străini, însă o limbă pe care cetăţeanul străin o cunoaşte.

Ca urmare, menţiunea din proiect la art.11 al.2 în sensul că s-ar putea da un interpret şi persoanei care cunoaşte o altă limbă decât cea maternă, deşi face parte dintre minorităţile naţionale, este greşită deoarece în acest caz nu interesează că cel în cauză ar cunoaşte şi o altă limbă, interpretul va servi numai pentru traducerea lucrărilor procesului din limba maternă şi nu din oricare altă limbă cunoscută de acesta. De pildă, un cetăţean maghiar judecat la Covasna, dacă nu cunoaşte limba română va avea un interpret din limba maghiară în limba română. Acesta n-ar putea să pretindă un interpret pentru limba franceză, chiar dacă este vorbită foarte bine de persoana respectivă chemată în procesul penal, deoarece legea nu permite aceasta când este vorba de o persoană care face parte dintr-o minoritate naţională aflată pe teritoriul român.

12. Lipseşte dintre regulile de bază ale procesului penal principiul rolului activ, iar principiul legalităţii şi oficialităţii procesului penal este redat într-o formă stilizată în art.7 din proiect. Principiul oficialităţii poate să subziste şi cu principiul oportunităţii introdus în proiect (art.6 al.2), chiar atunci când nu există un interes public pentru urmărirea inculpatului. Oare oportunitatea funcţionează numai în cazul unor interese publice? Dar dacă există un interes public, dar acesta este un interes minor, nerelevant?

13. Principiul oficialităţii trebuie păstrat deoarece exprimă o regulă generală în sensul că toate actele necesare desfăşurării procesului penal se îndeplinesc din oficiu, afară de cazul când legea dispune altfel (de pildă, în cazul plângerii prealabile).

14. Dispoziţiile referitoare la aplicarea legii procesuale penale în timp nu fac parte dintre regulile de bază ale procesului penal, ca atare, trebuiau omise atari dispoziţii. Problematika aplicării legii procesuale în timp şi spaţiu este abordată în doctrina penală (ca în prezent)⁵.

15. În art.13 al.2, prevederea în sensul că acţiunea penală se exercită numai de procuror ar trebui nuanţată deoarece există şi cazuri când acţiunea penală este pusă în mişcare de Camera Deputaţilor şi Senat, în şedinţă comună, cu votul a 2/3 din deputaţi şi senatori, când Preşedintele ţării este acuzat de înaltă trădare (art.96 din Constituţie), sau de instanţă în cazul extinderii acţiunii penale pentru alte fapte având legătură cu cele pentru care a fost trimis în judecată ori în cazurile prevăzute în art. 278¹ al.8 C.pr.pen.⁶

⁵ Vintilă Dongoroz şi colab., *Explicaţii teoretice ale Codului de procedură penală român. Partea generală*. vol. I, Ed. Academiei, Bucureşti 1975, p.14,15.

⁶ Grigore Theodoru, *Tratat de drept de procedură penală*, ediţia II-a, Ed. Hamangiu, Bucureşti, 2008, p.156-159.

În al.3 al aceluiaşi text propoziţia „în condiţiile legii” este inutilă (nu există nici astăzi în art.9 al.3). Este de neînţeles de ce s-a stilizat cu orice preţ art.9 al.3 C.pr.pen. Toate actele şi măsurile procesuale se dispun „în condiţiile legii” sau în conformitate cu legea, altă soluţie neputând fi admisă.

16. Textul art.14 este inutil: se înţelege de la sine că fără probe nu se poate pune în mişcare sau nu se poate exercita acţiunea penală.

17. Cazurile care împiedică punerea în mişcare şi exercitarea acţiunii penale sunt formulate într-un mod extrem de discutabil. Lipsesc ipotezele „când fapta nu există; „când fapta nu este prevăzută de legea penală” (art.10 al.1 lit.a şi b din Codul de procedură penală în vigoare); de asemenea, nu există ipoteza „când faptei îi lipseşte unul din elementele constitutive ale infracţiunii”, precum şi ipoteza „când există vreuna din cauzele care înlătură caracterul penal al faptei (art.10 al.1 lit.d, e din Codul de procedură penală în vigoare).

La litera „e” este vorba de decesul făptuitorului şi nu al învinutului sau inculpatului, deoarece decesul produce efecte chiar dacă cel decedat este o persoană care a comis fapta fără vinovăţie, adică este un simplu făptuitor.

La litera „g” se prevede ipoteza „când există o cauză de nepedepsire prevăzută de lege”. Principial în acest caz există infracţiune şi răspundere penală, lipseşte numai pedeapsa. O atare dispoziţie vine în contradicţie cu art.13 al.1 din proiect, care prevede că tragerea la răspundere penală are loc când o persoană a comis o infracţiune. Această contradicţie există şi în Codul de procedură penală în vigoare (după modificarea adusă textului art.10 şi introducerea lit. i¹ în art.10). În formularea iniţială a art.10 (până la modificarea prin Legea nr.281/2003) nu exista această ipoteză, acţiunea penală având ca obiect tragerea la răspundere a oricărei persoane care a comis o infracţiune; aceasta înseamnă că cel în favoarea căruia există o cauză de nepedepsire a săvârşit o infracţiune, (aşa, de pildă, cel care se desistă de la o infracţiune a comis acte de executare ale unei infracţiuni; la fel cel care împiedică producerea rezultatului faptei).

Sub acest aspect, Codul penal francez este mai consecvent prevăzând în art.121-5 că desistarea va constitui o cauză de inexistenţă a tentativei la infracţiune şi nu o cauză de nepedepsire. Legea penală română, concepând desistarea ca o cauză de nepedepsire, presupune existenţa tentativei şi a răspunderii penale pentru tentativă (lipseşte numai pedeapsa). Or, dacă tentativa există, pe plan procesual va fi justificată existenţa acţiunii penale împotriva infractorului conform art.9 C.pr.pen. în vigoare, chiar numai pentru verificarea existenţei condiţiilor desistării voluntare sau a împiedicării producerii rezultatului.

Modificările aduse art.10 din Codul de procedură penală în vigoare nu au fost solicitate nici de doctrină, nici de jurisprudenţă, de ce s-au adus asemenea modificări? Cine le-a inspirat?

18. Stingerea acţiunii penale, prin clasare sau prin renunţarea la urmărirea penală. Lipseşte încetarea urmăririi penale. Nici aceste modificări ale Codului de procedură nu-şi au vreo justificare în doctrină sau jurisprudenţă.

Textele anterioare erau mai clare şi mai bine corelate cu art.10 din Codul de procedură penală în vigoare. Ele au funcţionat foarte bine până în prezent. De ce au fost schimbate?

19. Continuarea procesului penal. Textul legii procesuale în vigoare (art.13 C.pr.pen. după modificarea suferită prin Legea nr.281/2003) era şi aşa discutabil. Noul text complică şi mai mult problema în discuţie prin introducerea şi a altor ipoteze

(renunțarea procurorului la urmărire penală și retragerea acuzației). Textul anterior (art.13 C.pr.pen. în vigoare) era mai clar și principal, mai corect și complica mai puțin materia.

Adăugarea prin Legea nr.281/2003 a unei ipoteze suplimentare în Codul de procedură penală în vigoare, anume „existența unei cauze de nepedepsire” (soluție preluată de proiect), ridică o chestiune de principiu. Din moment ce cauza de nepedepsire intervine după ce s-a constatat existența infracțiunii și a răspunderii penale (pedeapsa fiind a treia instituție fundamentală a dreptului penal) este greu de justificat continuarea procesului penal, reglementare care presupune că într-o cauză nu s-a dat o soluție asupra fondului procesului, astfel că inculpatul ar putea cere să se continue procesul penal spre a se ajunge la o soluție asupra fondului. Existența unei cauze de nepedepsire presupune că într-o cauză s-a pronunțat o soluție asupra existenței infracțiunii și a răspunderii penale, astfel că o eventuală continuare a procesului nu ar avea justificare. Această soluție discutabilă în raport cu Codul de procedură penală în vigoare este reluată și în proiectul de cod supus analizei de față.

Renunțarea procurorului la exercitarea acțiunii penale și retragerea acuzației sunt reglementări noi ale modului în care ia sfârșit acțiunea penală în viziunea proiectului. Avem rezerve asupra acestor noi dispoziții (art.17 C.pr.pen din proiect) care n-au fost cerute nici de doctrină și nici de jurisprudență, termenii folosiți de codul în vigoare fiind suficient de clari și ușor de aplicat.

20. Obiectul și exercitarea acțiunii civile. S-au modificat fără motiv dispozițiile din prezent prin noua formulare a art.18 din proiect. Dispozițiile în vigoare erau mai bine formulate. La al.3 exercitarea acțiunii civile în cazurile menționate ar putea fi făcută și de instanța din oficiu ca în prezent (art.17 C.pr.pen.).

21. Aceeași tendință de a modifica nejustificat formulările inițiale, deși soluția este tot cea din legea în vigoare. În al.5 al art.19 se prevede (dispoziție nouă) posibilitatea ca persoanele care s-au constituit parte civilă, dacă sunt mai multe, să poată desemna o persoană care să le reprezinte interesele în cadrul procesului penal. Dacă nu își desemnează un reprezentant, acesta poate fi desemnat din oficiu de organul judiciar. Avem rezerve dacă organele judiciare ar putea impune părților civile să-și desemneze un reprezentant. Părțile civile au dreptul să beneficieze de oficiile unui avocat în măsură să le reprezinte interesele. Un reprezentant impus de organul judiciar este o soluție discutabilă și încalcă drepturile și interesele părților civile. Propun eliminarea ultimei propoziții a acestui alineat. La al.4, sancțiunea apare a fi excesivă; „cei în cauză ar putea completa cererea de constituire ca parte civilă spre a nu fi sancționați cu privarea de dreptul de a se constitui parte civilă în procesul penal”.

Ipoteza de la al.6 al art.19 se înțelege de la sine; dacă nu are legătură cu raportul juridic penal nu poate să exercite acțiunea civilă care ia naștere din acest raport. Propun renunțarea la acest text.

22. În formularea art.15 C.pr.pen. în vigoare, constituirea ca parte civilă are loc până la citirea actului de sesizare. În proiect, art.19 al.1, constituirea ca parte civilă poate avea loc până la începerea cercetării judecătorești.

Această modificare din proiect este de neînțeles, deoarece, în esență, este inutilă ajungându-se la același moment. Dacă persoana vătămată nu se constituie parte civilă până la citirea actului de sesizare (cum prevede codul în vigoare), urmează lectura actului de trimitere în judecată (moment în care oricum nu se poate constitui parte civilă), iar în continuare începe ancheta judecătorească (moment până la care, după

proiect, persoana vătămată ar putea să se constituie parte civilă). Din succesiunea acestor momente apare limpede că, în fapt, constituirea de parte civilă va trebui să aibă loc până la citirea actului de sesizare a instanței, or aceasta este și soluția legii procesuale în vigoare.

23. În noua sa formulare (art.20) textul nu mai prevede posibilitatea introducerii din oficiu în procesul penal a părții responsabile civilmente. Avem rezerve asupra acestei soluții. Dacă părțile omit introducerea în proces a părții responsabile civilmente sau din cine știe ce interese se dorește neintroducerea acestora în procesul penal, instanța, dacă socotește necesar, ar putea să dispună totuși introducerea părții responsabile civilmente în proces dacă aceasta ar corespunde intereselor generale. O atare soluție, în unele cazuri, ar corespunde și necesității ca instanța din oficiu să poată exercita acțiunea civilă (vezi observațiile de la art.18 din proiect); modificarea pe care o analizăm n-a fost cerută nici în doctrină, nici de jurisprudență.

24. Textul din proiect (art.21) se referă la renunțarea la pretențiile civile. Această reglementare trebuie să fie trecută în legea civilă. Codul de procedură penală în vigoare nu cuprinde o atare reglementare.

25. Aceeași observație și în privința art.22 din proiect (Tranzacția, medierea și achiesarea), reglementările fiind de natură pur civilă.

26. La art.26 al.3 soluția este discutabilă și ar trebui mai nuanțată. Instanța poate disjunge și trimite cauza la instanța civilă competentă, spre a evita cazurile când intenționat o parte prelungește nejustificat procesul pentru a evita instanța penală; dar dacă numai unul din inculpați provoacă cu rea-credință prelungirea procesului oare disjungerea globală nu apare ca o sancțiune nemeritată pentru ceilalți inculpați de bună-credință?

27. La art.25 trebuie să se adauge că este vorba de o depășire nejustificată a duratei rezonabile a procesului altfel s-ar ajunge la soluții inechitabile. Ar trebui, ca ori de câte ori proiectul se referă la depășirea duratei rezonabile a procesului să adauge și cuvântul „nejustificată”.

28. Art.26. De acord cu textul (mai puțin în privința modului de exprimare).

29. Art.27. textul reproduce art.22 C.pr.pen. în vigoare.

30. Titlul III al proiectului intitulat „Participanți în procesul penal” este sub multiple aspecte discutabil. Chiar denumirea titlului provoacă îndoieli, deoarece sub titlul de participanți în procesul penal sunt cuprinse organe și persoane cu roluri foarte diferite în procesul penal. Explicarea rolului fiecărui participant și clasificarea acestora aparține doctrinei procesual penale și nu legii procesual penale. În Codul de procedură penală în vigoare este reglementată numai materia părților în procesul penal, adică a acelei categorii de participanți care sunt totodată subiecți ai raportului juridic de conflict, a cărui soluționare constituie obiectul procesului penal. Părțile sunt singurii subiecți neoficiali (particulari) care pot efectua acte procesuale și pot fi reprezentați de alte persoane. Părțile se arată în *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român, vol.V*, sunt subiecți principali, obișnuiți și esențiali cu poziție procesuală durabilă de-a lungul întregii desfășurări a procesului penal⁷.

În raport cu doctrina penală română sunt părți în latura penală a procesului penal: statul, inculpații și partea vătămată, iar în latura civilă: partea civilă, inculpatul și

⁷ Vintilă Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală român, vol.V*, ediția a II-a, Ed. Academiei și Ed. All Beck, București, 2001, p.87.

partea responsabilă civilmente. De observat că statul, deși are calitate de parte în procesul penal (având și calitatea de parte în raportul juridic de conflict), deținând aceste calități în toate procesele penale, nu este menționat în mod special, în reglementarea procesual penală poziția sa fiind subînțeleasă. Nu constituie parte în procesul penal nici învinutul (nici dacă s-ar lua împotriva sa vreo măsură preventivă privativă de libertate), deoarece poziția de parte implică punerea în mișcare a acțiunii penale și tragerea la răspundere a unei persoane, or, în cazul învinutului acestea lipsesc.

Cu aceste explicații, în doctrina penală română majoritară se admite că sunt părți în procesul penal și, ca atare, subiecți procesuali principali inculpatul și partea vătămată, totodată subiecți ai raportului juridic penal de conflict; inculpatul ca subiect activ al acestui raport (prin aceea că săvârșește fapta generatoare de consecințe penale și civile) și partea vătămată ca subiect pasiv (prin aceea că suferă consecințele activității inculpatului) și care este totodată subiect pasiv al raportului juridic de conflict.

În procesul penal cei doi subiecți ai raportului juridic penal participă cu roluri inversate: inculpatul devine subiect pasiv al raportului procesual penal deoarece împotriva lui se exercită acțiunea penală de tragere la răspundere penală, și tot el va fi acela care va suferi consecințele tragerii la răspundere penală. Dimpotrivă, partea vătămată, subiect pasiv al raportului juridic de drept penal, devine subiect activ al raportului juridic procesual penal deoarece ca substitut procesual penal special cu atribuții limitate al statului (titularul dreptului de a trage la răspundere penală a unei persoane) are inițiativa de declanșare a procesului penal în infracțiunile care se urmăresc la plângerea prealabilă a părții vătămate. În cazul celorlalte infracțiuni, partea vătămată care participă la procesul penal este subiect procesual activ având dreptul de a efectua acte procesuale (a formula cereri, excepții, concluzii) în susținerea laturii penale a procesului penal, activitate pe care o desfășoară alături de reprezentantul calificat (procurorul) al statului, subiect procesual principal⁸.

Această structurare a părților în procesul penal român, bazată pe ideile expuse ale doctrinei penale, nu a fost contrazisă până acum în doctrina penală și nici nu s-au făcut obiecții critice în jurisprudență, sesizându-se necorelări sau alte imperfecțiuni ale concepției care stă în prezent la baza reglementării acestei materii.

31. Enumerarea participantilor în procesul penal (art.28 din proiect) este profund discutabilă. Potrivit art.28 din proiect părțile sunt excluse dintre subiecții procesuali principali; iar dintre părți, este exclusă partea vătămată. Conform art.32 din proiect subiecții procesuali principali în procesul penal nu sunt părțile (inculpatul și partea vătămată), ci suspectul și persoana vătămată.

32. La fel de surprinzătoare sunt soluțiile proiectului și în legătură cu organele judiciare (art.29 din proiect). Textul enumeră ca organe judiciare, pe lângă instanțele judecătorești și organele de urmărire penală și alte două organe, anume judecătorul de drepturi și libertăți, precum și judecătorul de cameră preliminară. Într-o sistematizare corectă aceste două organe judiciare n-ar fi trebuit enumerate pe lângă organele judecătorești și organele de urmărire penală deoarece sunt subîmpărțiri ale organelor judecătorești; în esență, activitatea pe care o desfășoară aceste organe este tot o activitate de judecată, iar cei care o desfășoară sunt tot membri ai instanțelor judecătorești.

⁸ Ibidem, p.89.

Am arătat la începutul acestui articol (observații generale) obiecțiile noastre asupra celor două noi instituții introduse în procesul penal, subdiviziuni ale activității organelor judecătorești. Am relevat acolo și am dori să subliniem din nou că preocupările organelor de conducere ar trebui îndreptate spre selectarea mai bună a procurorilor care desfășoară activități judiciare, eventual asigurată o pregătire specială de cele mai competente personalități din domeniu a tuturor acelor destinați să exercite aceste funcții și mai puțin spre crearea de organe suprapuse care să verifice activitatea judiciară la diferite niveluri și în raport cu îndeplinirea anumitor sarcini. În alt mod, ne situăm ca în povestea acelor conducători de întreprinderi, care atunci când activitatea profesională este deficitară, în loc să perfecționeze cadrele ori să renunțe la cei care desfășurau o activitate necorespunzătoare, luau măsuri de schimbare a locului strungurilor sau a altor mecanisme socotite în mod absurd răspunzătoare de neajunsurile în activitatea întreprinderii.

33. Modul în care art.30 al.2 din proiect enumeră părțile, ca și modul în care sunt definite părțile ca subiecți procesuali, precum și rolul statului în procesul penal sunt profund discutabile (a se vedea nr.32) în lumina doctrinei majoritare din țara noastră. Asemenea modificări n-au fost cerute nici de jurisprudență, nici de doctrină.

34. De acord în principiu cu textul (art.31 din proiect), mai puțin cu modul în care sunt definiți subiecții procesuali principali și se folosește noțiunea de părți (din care este exclusă partea vătămată). Textul este confuz (art.32) atât în privința definirii noțiunii de parte cât și de subiecți procesuali principali. Art.33 (Alți subiecți procesuali), textul are unele formulări confuze. Participantii sunt prezenți în art.28, nu în art.32, care se referă la subiecții procesuali principali. În realitate este vorba de subiecții procesuali secundari.

35. Denumirea capitolului II din titlul III al proiectului începe cu competența materială și funcțională, după care este reglementată competența după calitatea persoanei.

În Codul de procedură penală în vigoare, în denumirea secțiunii I, este trecută numai competența după materie și după competența persoanei.

Sistematizarea legii procesuale în vigoare este mai corectă deoarece chiar dacă în modul de formulare a textului s-ar începe cu competența funcțională, în realitate aceasta nu operează decât după ce a fost clarificată competența după materie și după calitatea persoanei. Așa, de pildă, judecătorii, în formularea textului din proiect, judecă în primă instanță (competența funcțională) infracțiunile prin care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Dar pentru a distinge aceste din urmă infracțiuni, este necesară precizarea textelor în care se încadrează faptele susceptibile să fie urmărite la plângerea prealabilă a persoanei vătămate. Numai dacă faptele sunt susceptibile de încadrarea juridică în acele infracțiuni pentru care acțiunea penală se pune în mișcare la plângerea prealabilă a persoanei vătămate (competența după materie) operează competența funcțională. Aceasta înseamnă că, mai întâi, trebuie determinată încadrarea juridică a faptelor (competența după materie) sau după calitatea persoanei, deoarece în funcție de acestea se determină competența funcțională.

36-37. În reglementarea competenței (art. 34-39 din proiect) proiectul mută centrul de greutate al soluționării unei cauze penale de la judecătorie care, în calitate de primă instanță, în prezent are o competență generală, la tribunal care va avea

competența generală judecând, în primă instanță, toate infracțiunile care nu sunt date prin lege în competența altor instanțe.

Soluția ni se pare judicioasă, reflectând o anumită realitate a zilelor noastre, aceea că numai la tribunal poate fi asigurată o calitate superioară a judecătorilor și implicit a soluțiilor pronunțate de aceștia.

Soluția corespunde și cu orientarea proiectului spre două grade de jurisdicție (în loc de 3 ca în prezent), orientare care ni se pare la fel de adecvată cu posibilitățile actuale de asigurare a unei calități superioare a actului de justiție. Ca urmare, tribunalul nu mai are competență de instanță de apel și de recurs, concentrându-și forțele spre rezolvarea în bune condiții a cauzelor în primă instanță.

În ce privește competența după atribuțiile funcționale ca instanță de apel acestea revin curților de apel (respectiv Curții Militare de Apel), concentrându-se la acest organ verificarea soluțiilor pronunțate de tribunal și la Înalta Curte de Casație și Justiție verificarea soluțiilor pronunțate în primă instanță de Curtea de Apel.

38. De acord cu formularea textului art.40 (în afară de modul de exprimare).

39. De acord cu formularea textului art.41 (în afară de modul de exprimare).

40. În textul art.42 s-a operat o simplificare a ipotezelor de indivizibilitate și conexitate prevăzute în art.33, 34 din legea în vigoare. Oare nu s-au omis unele ipoteze? (de exemplu, ipotezele de la lit. b,c din art.34). După părerea noastră n-ar trebui evitați termenii tehnici de indivizibilitate și conexitate.

41. De acord cu formularea art.43 din proiect (cu excepția modului de exprimare); în mare parte este reprodus art.35 din legea procesuală în vigoare.

42. De acord cu formularea art.44 din proiect.

43. La art.45 (disjungerea cauzelor) ar trebui introduse și ipotezele când nu este posibilă disjungerea, de pildă, în cazurile de indivizibilitate prevăzute în art.33 lit.b,c C.pr.pen. în vigoare.

44. De acord cu art.46 al.1, 3, 4 (excepțiile de necompetență). Avem rezerve asupra soluției din art.47 al.2 din proiect.

45. De acord cu textul art.47.

46. Textul art.48 din proiect reproduce art.41 din Codul de procedură penală în vigoare.

47. De acord cu art.49 din proiect (declinarea de competență).

48. De acord cu art.50 (conflictul de competență).

49. De acord cu art.51 (chestiuni prealabile).

50. Introducerea în art.52 din proiect a unei noi instituții penale, și anume judecătorul de drepturi și libertăți, este o soluție profund discutabilă. Specializarea unui judecător cu soluționarea unor aspecte legate de ocrotirea drepturilor și a libertăților persoanei în procesul penal lasă să se înțeleagă că ceilalți judecători ai instanței ar putea fi indiferenți în legătură cu ocrotirea valorilor menționate (a se vedea Observațiile generale). Această discriminare între judecători nu se justifică; ocrotirea drepturilor și libertăților persoanei în procesul penal constituind o regulă de bază a procesului penal (vezi art.1 din proiect), ca urmare, o îndatorire a tuturor membrilor unei instanțe de judecată penale.

51. Instituția judecătorului de Cameră preliminară, în art.53 din proiect, este o altă nouă instituție, inclusă în proiect după unele modele străine.

Avem rezerve și asupra necesității unei atari instituții, mai ales după experiențele trecute ale legislației noastre (ședința pregătitoare) [a se vedea și observațiile

generale]. Instituția este discutabilă și sub aspectul că lasă să se permanentizeze ideea că organele de urmărire penală au nevoie să fie controlate în activitatea lor de judecători, fiind incapabile să rezolve la nivelul exigențelor actuale cauzele încredințate.

52. Este neclară formularea din art.54 al.3 lit.e din proiect (încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției, în condițiile legii). În fapt, este vorba de posibilitatea unui compromis judiciar, instituție nou introdusă de proiect în legislația noastră procesuală.

Formularea din proiect este destul de neclară, deoarece compromisul judiciar trebuie aprobat de instanța de judecată, care va pronunța o soluție în sensul celor convenite.

53. De acord cu formularea art.56 din proiect (Competența organelor de cercetare penală), mai puțin modul de exprimare.

54. De acord asupra formulării art.57 din proiect (Verificarea competenței).

55. De acord cu formularea art.58 din proiect (Extinderea competenței teritoriale).

56. De acord cu formularea art.59 din proiect (Cazuri urgente).

57. De acord cu formularea art.60 din proiect (Actele încheiate de unele organe de cercetare).

58. De acord cu formularea art.61 din proiect (Actele încheiate de comandanții de nave și aeronave).

59. De acord cu prevederile art.62 din proiect (dispoziții comune).

60. De acord cu prevederile art.63 (incompatibilitatea judecătorului).

61. De acord cu formularea art.64 din proiect.

62. Soluția din art.66 al.2 este discutabilă deoarece pot exista motive de recuzare întemeiate chiar cu privire la acest judecător sau procuror.

63. De acord cu soluția din art.67 din proiect.

64. De acord cu formularea art.69.

65. De acord cu prevederile art.71.

66. Lipsește un text privind incompatibilitatea expertului și interpretului corespunzător art.54 din Codul de procedură penală în vigoare.

67. Temeiul strămutării este mai clar și mai complet formulat în art.53 din Codul de procedură penală în vigoare decât în art.70 din proiect.

68. În prezent poate cere strămutarea și ministrul justiției (art.55 al.2). În proiect (art.71 al.1) se prevede că numai părțile și procurorul pot cere strămutarea. Este o omisiune întâmplătoare sau voită. Propun să fie introdus și ministrul justiției. Soluția din art.71 al.7 este discutabilă. Dacă sunt evidente motivele de strămutare, completul de judecată ar putea dispune suspendarea judecării cauzei. Această soluție este mai realistă decât cea propusă în proiect.

69. Art.71 al.5 este confuz formulat. Cine sesizează conducerea instituției de la care este solicitată strămutarea?

70. De acord cu textul (art.72).

71. De acord cu textul (art.73, Soluționarea cererii), mai puțin cu folosirea noțiunii de cameră preliminară.

72. De acord cu textul (art.74, Alte dispoziții), mai puțin cu folosirea noțiunii de cameră preliminară.

73. În proiect nu se mai prevede o procedură de informare (art.57 C.pr.pen. în vigoare). De acord cu această renunțare deoarece informările erau mai mult formale.

74. Lipsește o dispoziție privind repetarea cererii de strămutare ca în prezent (art.61 C.pr.pen.).

75. Cu privire la suspect (art.75 și 76) s-au făcut unele observații la începutul acestui articol. În doctrina penală română persoana față de care există presupunerea că a săvârșit o infracțiune și, ca urmare, se poate începe contra acesteia să se desfășoare urmărirea penală (fără ca să se fi pus în mișcare acțiunea penală) se numește învinuit. Chiar în cazul în care ar exista certitudinea că o persoană a comis o infracțiune și este urmărită penal, până la punerea în mișcare a acțiunii penale (de pildă, în cazul infracțiunilor de audiență sau a infracțiunilor flagrante) acesta se numește învinuit⁹.

Observăm că învinuitul prezintă aproape aceleași trăsături ca și „suspectul” din reglementarea proiectului, cu deosebirea că în cazul suspectului presupunerea rezonabilă este că a comis o faptă prevăzută de legea penală, pe când la învinuit presupunerea este că a comis o infracțiune (adică o faptă săvârșită cu vinovăție). Învinuitul nu este inculpat nu numai pentru că împotriva sa nu s-a pus în mișcare acțiunea penală, dar și pentru că împotriva sa există numai serioase indicii (bănuieli) că a comis o infracțiune, fiind arătat prin plângeri, denunțuri, sesizări speciale, acte prin care se declanșează urmărirea penală. Aceste bănuieli urmează să fie probate, consolidate prin probe sau înlăturate prin probe. Învinuitul exercită toate drepturile procesuale ca și inculpatul, cu excepția acelor pe care le poate exercita numai inculpatul. Învinuitul nu este nici parte în procesul penal deoarece nu se află în situația unei persoane trase la răspundere penală, deci a unei persoane împotriva căreia s-a pus în mișcare acțiunea penală.

Definirea suspectului în proiect este echivocă și neclară. Ar fi trebuit să se precizeze că suspectul este o persoană împotriva căreia deși se fac acte de urmărire nu a fost pusă în mișcare acțiunea penală și nu este parte în procesul penal (calități pe care le are inculpatul, definit în art.82 din proiect). Or, aceste precizări justifică folosirea noțiunii de învinuit și nu de suspect. Dreptul suspectului de a consulta dosarul (art.76 din proiect) nu are o însemnătate prea mare, mai ales dacă se afirmă că suspectul exercită toate drepturile inculpatului. Propun să se revină la noțiunea de „învinuit”.

76. Definiția expresiei „persoană vătămată” (art.77 din proiect) este corectă și se apropie de cea din art.24 a codului în vigoare.

De observat că în proiect se folosește expresia de „persoană vătămată” considerată ca subiect procesual principal (conform titlului capitolului IV în care se află și definiția persoanei vătămate). În realitate persoana vătămată nu este subiect procesual principal decât dacă declară că înțelege să participe în procesul penal. În acest caz ea devine parte (parte vătămată). Ca atare, în proiect trebuie să se definească noțiunea de parte vătămată, nu aceea de persoană vătămată, deoarece numai având calitatea de parte vătămată, o persoană care participă în procesul penal devine subiect procesual principal.

Dacă persoana care a suferit o vătămare prin infracțiune nu declară că vrea să participe în procesul penal, ea se va situa în afara procesului penal; putând, eventual, exercita acțiunea civilă în cadrul procesului penal, devenind parte civilă, sau în afara procesului penal. Dacă nu exercită nici acțiunea civilă, persoana vătămată nu mai prezintă interes nici pentru procesul civil, nici pentru procesul penal.

⁹ Vintilă Dongoroz și colab., *Explicații teoretice ale Codului de procedură penală rom. Partea specială*, vol.II, Ed. Academiei, București, 1976, p.41.

Ca urmare, art.77 din proiect ar fi trebuit să reproducă textul art.24 al.1 din C.pr.pen. în vigoare, pentru a fi complet; în acest caz, definiția trebuia să se refere la partea vătămată și nu la persoana vătămată; or, partea vătămată, în concepția proiectului, nu este parte în proces. Proiectul definind persoana vătămată ca o entitate străină de procesul penal nu putea să sistematizeze această definiție sub titlul „subiecți procesuali principali”, calitate pe care persoana vătămată nu o are decât dacă devine parte în procesul penal.

77. Art.80 din proiect referitor la desemnarea unui reprezentant al persoanelor vătămate este discutabil. Mai întâi, pentru că persoana vătămată nu participă în procesul penal dacă nu a declarat că dorește să dobândească calitatea de parte vătămată. Ca atare, nu se justifică nici desemnarea unui reprezentant comun când sunt mai multe persoane vătămate.

În al doilea rând, accelerarea procesului penal nu poate fi realizată prin încălcarea dreptului părților (dacă persoana vătămată devine parte vătămată), acestea având dreptul să-și apere individual interesele, și nu printr-un reprezentant comun desemnat de instanță. Este o flagrantă încălcare a dreptului părților în proces de a-și apăra interesele în mod individual. Propun eliminarea textului.

78. Art.79 „Drepturile persoanei vătămate” este inutil, deoarece persoana vătămată nu participă în procesul penal decât ca parte vătămată.

79. De acord asupra formulării textului art.80 din proiect.

80. De acord asupra formulării art.81 din proiect.

81. De acord cu formularea art.82 din proiect (Partea civilă).

82. De acord cu formularea art.83 din proiect (Drepturile părții civile).

83. De acord cu textul (art.84, Partea responsabilă civilmente).

84. De acord cu textul (art.85, Drepturile părții civilmente responsabile).

85. Avocatul; (art.86). Atribuțiile sale (al.1 și 3) în procesul penal sunt arătate în legea specială pentru organizarea avocaturii. Alineatul 2 al art.86 își are locul printre incompatibilități. Oare nu sunt excesive aceste incompatibilități? Avocatul nu încalcă o obligație de loialitate, și nu influențează procesul penal; avocatul apărării, nu judecă efectiv, el va fi de partea celui pe care îl apără; incompatibilitatea este un remediu procesual împotriva suspiciunii de lipsă de loialitate și obiectivitate; avocatul nu-i organ judiciar, nu se justifică cazurile de incompatibilitate.

86. De acord cu textul (art.87), mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit.

87. De acord cu textul (art.88), mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit și a noțiunii de cameră preliminară.

88. De acord cu textul (art.89), mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect.

89. De acord cu textul (art.90), mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect, de judecător de drepturi și libertăți și de judecător de cameră preliminară.

90. De acord cu textul (art.91).

91. De acord cu textul (art.92), mai puțin cu folosirea noțiunilor de judecător de drepturi și libertăți.

92. De acord cu textul (art.93), mai puțin cu folosirea noțiunii de judecător de drepturi și obligații.

93. De acord cu textul (art.94, Reprezentarea), mai puțin cu folosirea noțiunii de suspect în loc de învinuit.

ABSTRACT

The author analyses the new project of the Penal Procedure Code, elaborated by the Ministry of Justice and published on the ministry's website. In the first part of this analysis there are presented the general remarks on the project and observations to the text of articles 8-93 only. Remarks on the other texts will be presented in the future numbers of the review.

In these remarks there are stressed both the positive parts as well as the failings compared to the penal law in force in this moment.

Keywords: penal procedure code, fundamental principles, judicial organs competency, penal process parts, injured person.

Cuvinte cheie: cod de procedură penală, principii fundamentale, organele judiciare, competență, părțile în procesul penal, persoane vătămate.